

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2014

Kaisa Karttunen ja Aino Kumpula

NUORTEN NÄKÖKULMA TALK- HANKKEEN TOIMIVUUDESTA TURUN KAUPUNGIN LASTENSUOJELUN JÄLKIHUOLLOSSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2014 | 50+12

Laura Närvi

Kaisa Karttunen ja Aino Kumpula

NUORTEN NÄKÖKULMA TALK-HANKKEEN TOIMIVUUDESTA TURUN KAUPUNGIN LASTENSUOJELUN JÄLKIHUOLLOSSA

Tässä tutkimuksessa tutkitaan nuorten näkökulmaa Talk-hankkeen toimivuudesta Turun kaupungin lastensuojelun jälkihuollossa. Vuoden 2013 alussa käynnistynyt Talk-hanke perustuu Turun kaupungin ja valtion välille sovittuun aiesopimukseen, jonka lähtökohtana on hallituksen Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma (2012–2015). Talk-hanke tarjoaa tukea ja ohjausta lastensuojelun jälkihuollon nuorille, jotka ovat asunnottomia tai heillä on riski joutua asunnottomaksi.

Tutkimus on kvantitatiivinen tutkimus, jonka aineisto on kerätty Webropol-kyselytyökalun avulla. Tutkimus on toteutettu keväällä 2014. Talk-hankkeen 52 nuoresta 24 vastasi kyselyymme. Tutkimuksessa selvitetään, miten Talk-hankkeelle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet nuorten näkökulmasta, miten nuoret ovat kokeneet työntekijöiden antaman tuen sekä millaisia kehittämisideoita nuorilla on hankkeeseen liittyen.

Asunnottomuus, nuorten syrjäytyminen ja huostaanoton vaikutus nuorten myöhäisemmässä elämässä ovat tutkimuksemme keskeisimpiä teemoja. Tutkimuksen tuloksista käy ilmi nuorten myönteinen kokemus Talk-hankkeen toiminnasta ja ohjaajien antamasta tuesta. Asunnottomina olleet nuoret ovat saaneet hankkeen kautta asunnon ja nuorten elämäntilanteissa on tapahtunut positiivisia muutoksia, kuten päihteiden käytön vähentymistä. Ohjaajan tuki koettiin riittäväksi ja nuoret olivat tyytyväisiä työntekijöiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Valtaosa nuorista koki Talk-hankkeen vaikuttaneen elämäänsä positiivisesti.

Tulokset osoittavat, että Turun kaupungin lastensuojelun jälkihuollossa toimiva Talk-hanke palvelee haastavissa elämäntilanteissa olevia nuoria heidän tarvitsemallaan tavalla. Ohjaajan antama tuki ja käytettävissä olevat muut palvelut auttavat nuoria selviytymään erilaisista haasteista sekä suuntaamaan kohti itsenäistä elämää.

ASIASANAT:

Asunnottomuus, jälkihuolto, lastensuojelu, syrjäytyminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services| Child care, Youth and Familywork

2014 | 50+12

Laura Närvi

Kaisa Karttunen and Aino Kumpula

YOUNG PEOPLE'S PERSPECTIVE TO THE FUNCTIONALITY OF THE TALK-PROJECT, RELATING TO THE AFTER TREATMENT POLICY OF CHILD WELFARE IN THE CITY OF TURKU

This study focuses on young people's perspectives on the Talk-project, which functions in the after treatment policy of the child welfare work in Turku. Started in 2013, Talk-project is based on the letter of intent between the city of Turku and the state. It's premise is the reduction program of long-term homelessness of the state(2012-2015). Talk-project offers support and guidance to the young people that are growing to be independent, who are currently in the after treatment of the child welfare policy.

The study is a quantitative study which material is collected with Webropol-query tool. The research has been done in the beginning of the year 2014. 24 of 52 youngsters of the Talk-project responded to the query. The research focuses to find out how the goals of the Talk-project have been reached from the perspective of youngsters, how the youngsters have been experiencing the support given by the counselors and what kind of ideas young people have about the project that could improve.

Homelessness, the marginalization of the youth and the involvement in custody in the future life of the youth are some of the main themes of our study. The findings of the study prove clearly a positive experience within the youngsters, relating to their experience on the Talk-project and the support given by the counselors. Youngsters who had been homeless have now got an apartment and there has been some positive changes in their lives such as reduction of drug abuse. The youngsters experienced that the support given by the counselor was sufficient and and that they were pleased with the cooperation occurring with the counselor. The majority of youngsters in the Talk-project experienced that the project had been effecting their lives positively.

Findings of the study point out that talk-project, working in the after treatment of child welfare policy in the city of Turku is helping out the youngsters in the way they need in their challenging situations. The support given by the counselor and the available service network help the people to manage the challenges of growing independent towards the life of an adult.

KEYWORDS:

Aftercare, alienation, child welfare, homelessness

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN	8
2.1 Syrjäytyminen ajassamme	8
2.2 Syrjäytyminen ilmiönä	9
2.3 Huostaan otettujen lasten syrjäytyminen	10
3 NUORTEN ASUNNOTTOMUUS	13
3.1 Asunnottomuus ilmiönä	13
3.2 Nuoret asunnottomana	14
3.3 Nuoret asunnottomana Turussa	16
4 LASTENSUOJELUN JÄLKIHOULTO	17
4.1 Sijaishuollosta jälkihuoltoon	17
4.2 Jälkihuollon lainsäädäntö ja tukitoimet	18
4.3 Jälkihuolto ja asuminen	19
5 TALK-HANKE	21
5.1 Hankkeen lähtökohdat ja tavoitteet	21
5.2 Työntekijät ja työtavat	22
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
6.1 Tutkimuksen tausta ja tarve	25
6.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävät	25
6.3 Tutkimusmenetelmä	26
6.4 Aineiston hankinta	28
6.5 Aineiston analyysi	29
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
7.1 Vastaajien taustatiedot	31
7.2 Talk-hankkeen tavoitteiden toteutuminen nuorten näkökulmasta	31
8 TULOSTEN YHTEENVETO	41
8.1 Työntekijöiden tärkeä rooli nuorten elämässä	41
8.2 Talk-hanke syrjäytymiskiirteen ehkäisijänä	42
8.3 Nuorten koulutus ja ohjaukseen sitoutuminen haasteena	43

9 POHDINTA	45
9.1 Tutkimuksen luotettavuus	45
9.2 Sosionomi (AMK) Talk-hankkeen ohjaajana	46

LÄHTEET	48
----------------	-----------

LIITTEET

- Liite 1. Tutkimuslupa.
- Liite 2. Kyselykaavake.

KUVIOT

Kuvio 1. Turun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen sosiaalipalveluiden organisaatiokaavio. (Mukaillen Turun kaupunki 2007.)	22
Kuvio 2. Nuorten asuminen ennen Talk-hankkeen asiakkuutta.	32
Kuvio 3. Nuorten asuminen tällä hetkellä.	33
Kuvio 4. Ohjaajan tapaamisten sisältö.	35
Kuvio 5. Nuorten kokemus tuen määrästä tällä hetkellä.	36
Kuvio 6. Nuorten tämän hetkinen elämäntilanne.	37
Kuvio 7. Nuorten käyttämät palvelut.	37
Kuvio 8. Ohjaajan tapaamisten määrä.	39

TAULUKOT

Taulukko 1. Nuorten päihteiden käyttö.	38
--	----

1 JOHDANTO

Nuoruus on jokaiselle ihmiselle tuttu, omakohtaisesti koettu elämänvaihe. Dunderfelt (2011, 85) määrittelee nuoruuden ajaksi, jolloin opetellaan elämään uudestaan. On löydettävä oma paikka ja oma yksilöllisyys ympäröivän maailman keskeltä. Oman paikan etsiminen voi alkaa muun muassa ydinperheestä, adoptioperheestä tai sijaishuollon tarjoaman yhteisön keskeltä. Jokaisen pohja elämän suunnistukselle on ainutlaatuinen. Vaativaa suunnistusta on helpompi tehdä toisen ihmisen tuella kuin yksin.

Turun kaupungin lastensuojelun jälkihuollossa käynnissä oleva Talk-hanke tarjoaa intensiivistä tukea itsenäistyville nuorille. Hanke on käynnistynyt tammi-kuussa 2013 ja sen tavoitteena on kehittää nuorten tuetun asumisen mahdollisuuksia ja parantaa tuetun asumisen tukipalveluita. Asiakkaina ovat 18–20-vuotiaat jälkihuoltoon oikeutetut sekä 21–24-vuotiaat entiset jälkihuollettavat nuoret, jotka ovat asunnottomina tai riskissä joutua asunnottomiksi.

Teimme ensimmäisen Talk-hanketta koskevan tutkimuksen, jossa kartoitimme nuorten kokemuksia hankkeen toimivuudesta Turun kaupungin lastensuojelun jälkihuollossa. Tutkimuksemme on kvantitatiivinen tutkimus ja aineistomme keräsimme Webropol-kyselytyökalun avulla. Tutkimus on toteutettu keväällä 2014 ja sen tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, miten nuoret kokevat Talk-hankkeen kautta saamansa tuen.

Raporttimme luvut 2-5 käsittelevät tutkimuksemme tietoperustaa. Luvussa kaksi käsittelemme nuorten syrjäytymistä ilmiönä sekä huostaanottojen yhteyttä syrjäytymiseen tutkimusten valossa. Luvussa kolme käsittelemme asunnottomuutta, jonka vähentäminen on yksi Talk-hankkeen päätavoitteista. Luvussa neljä käymme läpi lastensuojelun jälkihuoltoa sijaishuollosta siirtymisen, lainsäädännön ja asumisen näkökulmasta. Luku viisi esittelee tarkemmin Turun kaupungin lastensuojelun jälkihuollossa toimivan Talk-hankkeen ja tutkimuksemme ympäristön.

Luvut 6-8 käsittelevät tutkimuksemme toteuttamista, tuloksia ja yhteenvedon tutkimuksestamme. Yhteenvedossa tuomme esille saman aihepiirin tutkimuksia ja käymme pohdintaa tulosten samankaltaisuudesta. Luku yhdeksän käsittelee tutkimuksemme luotettavuutta sekä sosionomin (AMK) roolia lastensuojelun jälkihuollossa.

2 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN

2.1 Syrjäytyminen ajassamme

”Syrjäytyminen ei ole mikään luonnonilmiö, jolle emme mitään mahtaisi. Yksin meistä kukaan ei voi sitä poistaa, yhdessä se on mahdollista,” vetosi Tasavallan Presidentti Sauli Niinistö elokuussa 2013 Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Opetushallituksen järjestämässä seminaarissa Helsingissä. (THL 2014.)

Tavallisesti syrjäytymisellä tarkoitetaan huono-osaisuuden kasautumista niin, ettei ihminen puutteellisen koulutuksen, työttömyyden ja elämänhallintaan liittyvien ongelmien vuoksi ole mukana yhteiskunnallisessa toiminnassa. Syrjäytymistä ja siihen vaikuttavia tekijöitä on tutkittu paljon. Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen -kirjassa käydään läpi jo ennen lapsen syntymää tapahtuvia asioita ja niiden vaikutuksia lapsen tulevaisuuteen. Kirjassa olevassa Alkaako syrjäytyminen jo kohdussa? –artikkelissa esitetään, että syrjäytymiseen johtavat kehityspolut ja huono-osaisuuden kasautuminen voivat alkaa jo sikiöaikana. Ihmiselämän haavoittuvuus alkaa jo elämän alkumetreillä. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 23.)

Syrjäytyminen ja erityisesti nuorten syrjäytyminen on ollut julkisena puheen- ja huolenaiheena jo useamman vuoden ajan. Otsikoihin ovat nousseet nuoret, jotka eivät ole kirjoilla missään tietokannassa ja ovat näin ollen pudonneet yhteiskunnan eteenpäin pyörivistä rattaista. Julkisessa keskustelussa kysellään missä on vika, kun nuori ei jatka opiskeluaan peruskoulun jälkeen eikä käy töissä. Ovatko nämä nuoret syrjäytyneet vai syrjäytetty yhteiskunnastamme? Suomessa on yli kolmekymmentä tuhatta pelkän peruskoulun suorittanutta 15–24-vuotiasta nuorta, jotka eivät opiskele eivätkä käy töissä. Kolmasosa näistä nuorista on työttömiä työnhakijoita, loput ovat työvoiman ulkopuolella eikä heidän tekemisistään ole yhteiskunnan tasolla juurikaan tietoa. (YLE 2013.)

2.2 Syrjäytyminen ilmiönä

Syrjäytymisen käsite on hyvin laaja-alainen ja sen puitteissa on kannettu huolta niin köyhistä ja työttömistä kuin myös päihteidenkäyttäjistä ja asunnottomista sekä lapsista ja nuorista, joista ei huolehdi. Syrjäytyminen nähdään herkästi yksilöpsykkisenä ongelmana tai jonkinlaisena käyttäytymistäipumuksena, joka toisilla on ja toisilla taas ei. Sen vuoksi syrjäytymisen tarkastelu tilana on leimaavaa sekä ongelmallista. Tietty sosiaalinen ongelma ei automaattisesti aiheuta syrjäytymistä ja kaikki samassa tilanteessa olevat eivät ole syrjäytyjiä. (Lämsä 2009, 29.)

Syrjäytymistä voidaan tarkastella muutosprosessina, jossa erilaiset hyvinvoinnin ongelmat kasautuvat ja kietoutuvat yhteen. Muutokset voivat koskea sekä yksilön erilaisten elämänhallintaresurssien määrää kuin myös niiden riittävyttä uusissa tilanteissa. Yksilöllisiä muutosvaiheita on esimerkiksi työttömäksi jääminen ja sen myötä tulojen pienentyminen sekä avioero. Yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia ovat esimerkiksi työmarkkinoiden muutokset. (Lämsä 2009, 36–37.)

Syitä syrjäytymiseen, ulkopuolelle jäämiseen tai joutumiseen, voidaan hakea yksilöstä, yhteiskunnasta ja kulttuurista tai näiden keskinäisestä suhteesta. Ensimmäisessä näkökulmassa ajatellaan vastuun olevan kokonaan yksilöllä. Yksilö syrjäytyy, sillä hän ei pysty kilpailemaan esimerkiksi opiskelu- ja työpaikoista tai sopeutumaan erilaisiin elämänmuutoksiin. Toisessa näkökulmassa painotetaan yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuvien muutosten merkitystä. Esimerkiksi yhteiskunnan rakenteissa ja instituutioissa tapahtuvat muutokset näyttävät vahvistavat jakoa hyvä- ja huono-osaisiin. Kattavin selitys syrjäytymiseen johtavaan muutosprosessiin löytyy, kun tarkastellaan yksilön ja häntä ympäröivän yhteiskunnan ja kulttuurin suhteessa tapahtuvia muutoksia. (Lämsä 2009, 36–37.)

Jyrkämän (1986, 40–43) mukaan useiden muutosten vuoksi nuoruutta voidaan pitää syrjäytymisherkkänä elämänvaiheena. Nuoruusiän normaaliin kehitykseen nähdään kuuluvan siirtyminen peruskoulusta jatkokoulutukseen ja sieltä työ-

elämään sekä itsenäistyminen lapsuudenkodista omaan asuntoon. länmukais-
ten muutosten lisäksi nuoren elämässä voi tapahtua myös yksilöllisiä muutoksia
kuten kaverisuhteiden muuttuminen tai vanhempien avioero. Tilanteen riskialtti-
utta lisää se, että useat elämänmuutokset kasaantuvat monilla nuorilla suhteel-
lisen lyhyeen ajanjaksoon. Myös yhteiskunnassa ja kulttuurissa viimeisten 40
vuoden aikana tapahtuneet muutokset ovat osaltaan lisänneet nuorten syrjäy-
tymisen riskejä. Nuoruusikä on pidentynyt ja nuorista on muodostunut oma eril-
linen ikäryhmänsä, joille on muotoutunut oma eriytynyt koulutus, sosiaalinen
tuki ja kontrolli sekä aikuistumisprosessi. Tapahtuneiden muutosten myötä
nuorten kilpailu opiskelu- ja työpaikoista on kasvanut ja se taas osaltaan lisää
yhä useamman nuoren tilanteen riskialttiutta.

2.3 Huostaan otettujen lasten syrjäytyminen

2000-luvun keskusteluissa on piirretty usein yhtäläisyysmerkkejä huostaan otet-
tujen määrän ja nuorten syrjäytymisen välille sekä käytetty kodin ulkopuolelle
sijoitettujen lasten määrää yleisen pahoinvoinnin kuvaajana. Voidaanko päätel-
lä, että huostaan otetut lapset ja nuoret ovat syrjäytyneitä? Käykö heille kaikille
huonosti elämässä? Huostaan otetuista ja kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsis-
ta puhutaan herkästi yleistäen ja kategorisoiden, jolloin samalla häivytetään las-
ten omat kokemukset, tilanteiden moninaisuus sekä lasten selviytyminen. (Rei-
vinen & Vähäkylä 2013, 50–51.)

Mendesin & Moslehuddinin (2006, 110–113) mukaan sijaishuollossa olleet nuo-
ret ovat yksi haavoittuvimmista ihmisryhmistä. Itsenäistymisvaiheessa huostas-
sa olleet nuoret ovat usein vasta toipumassa traumaattisista kokemuksistaan ja
lisäksi nuoren taustalla voi olla myös usein lukuisia eri sijoituksia tai kokemus
huonosta sijoituksesta. Kodin ulkopuolelle sijoittaminen vaikuttaa siis lapsen ja
nuoren koko myöhempään elämään merkittävästi. Erot muihin nuoriin ovat tilas-
tojen valossa suuria etenkin koulutuksen ja työssäkäynnin osalta. (Myrskylä
2012, 7.)

Kestilän ym. (2012, 612–615) tutkimusartikkeli tarkastelee kodin ulkopuolelle sijoitettuja nuoria varhaisaikuisuudessa. Seurantatutkimus perustuu vuonna 1987 syntyneiden seurantaan syntymästä 21 ikävuoteen asti sekä useiden viranomaisrekistereiden tietojen yhdistämiseen. Tutkimus osoittaa, että kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret olivat altistuneet muita useammin epäsuotuisille tekijöille ja olosuhteille. Joka kymmenennen lapsen huostaanotto oli pitänyt sisällään yhden sijoitusmuodon ja joka toisella lapsella sijoituspaikkoja oli kertynyt vähintään neljä. Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleiden nuorten ryhmä pärjäsi nuorina aikuisina heikommin usealla hyvinvoinnin osa-alueella verrattuna väestön vastaavan ikäisiin nuoriin. Tutkimus osoittaa kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleiden nuorten koulutustason jäävän muita herkemmin peruskoulutasolle ja poikien rikosmerkintöjen sekä tyttöjen varhaisen äidiksi tulon olevan tavallista. Kiinnittyminen yhteiskuntaan oli vaikeinta heillä, jotka olivat sijoitettuna kodin ulkopuolelle ensimmäisen kerran vasta teini-ikäisinä.

Eronen (2013, 57–59) on tutkinut mitä lapsille tapahtuu huostassa olon aikana sekä lasten institutionaalisia polkuja. Tutkimuksen aineisto on kerätty kymmenessä suomalaisessa kunnassa viiden vuoden kuluttua lasten huostaanotoista. Tutkimuksessa selviää huostaanoton pääsääntöisesti vähentävän lapsen elämää aiemmin kuormittaneita sosiaalisia ongelmia. Lapsen elämästä oli väistynyt monia kehitykselle ja kasvulle vahingollisia asioita, kuten päivittäinen hoivan puute, koulunkäynnin laiminlyönti sekä kaltoin kohtelu ja sen uhka. Tutkimuksessa todetaan myös lasten terveydentilan kohentuneen huostaanoton jälkeen ja lasten sairauksien tulleen asianmukaisesti hoidetuiksi. Tutkimuksessa haastatellut sosiaalityöntekijät arvioivat elämäntilanteen parantuneen 86 % lapsista huostaanoton jälkeen.

Mendesin & Moslehuddinin (2006, 114–116) mukaan huostassa olleiden lasten oletetaan hyppäävän suoraan lapsuudesta omillaan toimeentulevaksi ja pärjääväksi aikuiseksi. Näin ollen heidän asemansa on hyvin erilainen suhteessa kotia itsenäistyviin nuoriin. Tutkimuksissa on todettu sijaishuollon jälkeen nuorten tulevan varhain vanhemmiksi ja heidän tukiverkostonsa olevan heikko. Monilla sijaishuollossa olleilla nuorilla on ongelmia päihteiden käytössä, koulutuksen

hankkimisessa sekä työllistymisessä ja asumisessa. Myrskylän (2012, 6) mukaan joka kymmenes syrjäytyneistä nuorista on asunnoton.

3 NUORTEN ASUNNOTTOMUUS

3.1 Asunnottomuus ilmiönä

Granfeltin (1998, 46) mukaan asunnottomuus on ilmiö, jonka sisältö vaihtelee ajasta ja maasta riippuen. Suomessa sekä yleisesti Euroopan maissa asunnottomuus ymmärretään yhteiskunnalliseksi ongelmaksi, joka edellyttää asunto-toimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä (Asunto ensin 2014). Arkipuheessa asunnottomuus liittyy yleensä huono-osaisuuteen ja sen kasautumiseen (Lehtonen & Salonen 2008, 14).

Asunnottomiksi luetaan henkilöt, jotka asuvat ulkona, erilaisissa tilapäissuojissa, yömajoissa tai laitoksissa asunnon puutteen vuoksi. Myös kavereiden ja sukulaisten luona tilapäisesti asuvat luetaan asunnottomiksi. Lisäksi asunnottomiin kuuluvat myös vapautumassa olevat vangit, joilla ei ole tiedossa asuntoa. (Tilastokeskus 2014.) Pitkäaikaisasunnottomuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa asunnottomuus on pitkittynyttä tai toistuvaa. Siihen liittyy usein köyhyyden lisäksi vaikeita psykososiaalisia ongelmia kuten rikollisuutta, päihderiippuvuutta tai mielenterveyden ongelmia. Pitkäaikaisasunnottomiin arvellaan kuuluvan noin 40–50 prosenttia kaikista yksin elävistä asunnottomista. (Asunto ensin 2014.)

Asunnottomuuden yhteydessä puhutaan riskiryhmistä, joilla on muita korkeampi alttius joutua asunnottomaksi jossain elämänvaiheessa. Asunnottomuuteen liittyviksi merkittäviksi henkilökohtaisiksi riskitekijöiksi on tunnistettu ongelmat perheessä, erilaisissa instituutioissa eläminen (esim. lastenkoti, psykiatriset sairaalat, vankilat), koulun keskeyttäminen, päihdeongelmat sekä psyykkiset sairaudet. Myös perheen ja verkoston puuttuminen voidaan nähdä asunnottomuuden riskiä lisäävänä. Lisäksi keskeisinä riskeinä voidaan nähdä yhteiskunnan tasolla sosiaaliset tekijät, jotka voivat syrjäyttää osan ihmisistä asuntomarkkinoilta. Esimerkiksi kohtuuhintaisten asuntojen puute sekä riittämätön hoito ja tuki päihdeongelman hoitoon ovat yhteiskunnan asuntomarkkinoiden syrjäyttäviä sosiaalisia rakenteita. (Lehtonen & Salonen 2008, 30–31)

Asunnottomuus on vaikeasti tutkittava ilmiö. Tilastot, joita asunnottomuudesta on käytettävissä yhteiskunnassamme, koskevat ainoastaan palveluiden käyttäjiä. Lisäksi tilastot voivat perustua ainoastaan yhden päivän tai viikon poikkileikkaustilanteeseen, jolloin ne eivät kerro asunnottomuuden todellista tilannetta. (Lehtonen & Salonen 2008, 18–19.) Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARA:n selvityksen mukaan Suomessa oli vuoden 2012 lopussa 7 850 yksinäistä asunnotonta ja 450 asunnotonta perhettä. Asunnottomuus on keskittynyt Helsinkiin, jossa asuu yli puolet koko maan asunnottomista. (ARA 2013.)

Asunnottomuus on pysynyt ajankohtaisena aiheena suomalaisessa yhteiskuntakeskustelussa ja todennäköisesti tulee pysymään tulevaisuudessakin, sillä erilaisista toimenpiteistä huolimatta asunnottomuus ilmiönä ei ole kadonnut. Muutoksia asunnottomien määrässä tapahtuu ajoittain molempiin suuntiin. (Lehtonen & Salonen 2008, 19.) Asunnottomuuden ennaltaehkäisy sekä asunnottomien uudelleen asuttaminen vaativat asunnottomuuteen johtavien polkujen ja prosessien ymmärtämistä (Asunto ensin 2014). Hoitamattomat mielenterveys- tai päihdeongelmat vaikeuttavat usein niin sanottua normaalia asumista, mutta myös asunnottomuus itsessään voi toimia kuntoutumisen esteenä. Asunto muodostaa lähtökohdan ihmisarvoiselle ja itsenäiselle elämälle, joten ilman sitä on hyvin vaikeaa integroitua osaksi yhteiskuntaa ja samalla syrjäytymisriski kasvaa. Asunnottomuuden voidaan katsoa olevan sekä syy että seuraus. (Lehtonen & Salonen 2008, 20.)

3.2 Nuoret asunnottomana

Vuoden 2012 lopussa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n Asunnotomat 2012 –selvityksen mukaan Suomessa oli yhteensä yli 2000 alle 25-vuotiasta asunnotonta nuorta. Määrä on kasvanut rajusti ja esimerkiksi Helsingin asunnottomien nuorten määrä lähes kaksinkertaistui aiempaan vuoteen verrattuna. Helsingin tilannetta on pahentanut heikentynyt vuokra-asuntotilanne, jonka vuoksi nuorten on vaikeaa saada asuntoa. (ARA 2013.) Yle uutisoi elo-

kuussa 2013 joka neljännen ilman vakituista asuntoa olevan alle 25-vuotias (Yle 2013).

Asunnottomat nuoret ovat moninainen ryhmä ja myös syyt asunnottomuuteen vaihtelevat. Muun muassa Roche & Tucker (2000, 119) nimeävät nuorten asunnottomuuden yleisimmäksi syyksi edullisten vuokra-asuntojen puuttumisen ja lisääntyvän työttömyyden. Myös Kuparin (2011, 80) mukaan kohtuuhintaisen asunnon sekä työn löytäminen on nuorille etenkin pääkaupunkiseudulla vaikeaa. Muita tavallisia syitä asunnottomuuteen nuorten keskuudessa ovat vuokra-asteista ja asumishäiriöistä seuranneet häädöt sekä häädöt vanhempien luota. Myös muuttaminen toiselle paikkakunnalle, ero parisuhteesta sekä opintojen päättymiseen liittyvä opiskelija-asunnosta pois muuttaminen ovat asioita, joiden seurauksena moni nuori jää asunnottomaksi. (Asunto ensin 2014.)

Nuorten pitkäaikaisasunnottomuuden taustalla on usein epäonnistumisia aikaisemmissa asumisissa sekä mielenterveysongelmia, vankilatuomioita ja hallitsematonta päihteidenkäyttöä. Valtaosalla pitkäaikaisasunnottomista nuorista on taustalla myös pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus ja joukossa on myös lastensuojelun jälkihuollosta asunnottomiksi päätyneitä nuoria. Useat pitkäaikaisasunnottomat nuoret ovat terveydenhuollon palveluiden piirissä ja kokeilleet lisäksi erilaisia elämänhallintaan sekä opiskeluun ja työharjoitteluun liittyviä kursseja. (Asunto ensin 2014.)

Asunnottomien nuorten parissa työskennellessä haasteeksi on osoittautunut nuorten sitoutumattomuus suunnitelmalliseen sosiaalityöhön sekä eri palveluihin. Nuoret eivät pidä kiinni sovituista ajoista tai eivät tule paikalle. Lisäksi nuoria on vaikeaa tavoittaa esimerkiksi vaihtuvien puhelinliittymien vuoksi. Näin ollen tapaamiset epäonnistuvat usein. (Asunto ensin 2014.)

3.3 Nuoret asunnottomana Turussa

Turussa 2000-luvulla asunnottomien määrä on ollut suurimmillaan vuonna 2003, jolloin kaupungissa tilastoitiin 72 asunnottomaa nuorta. Vuosien 2004–2008 ajan asunnottomien määrä pysyi 20–30 nuorena. Vuoteen 2011 saakka nuorten asunnottomien määrä on vaihdellut 30 ylä- ja alapuolella. Vuonna 2012 valmistunut selvitys nuorten asunnottomien määrästä Turussa tuo esille suuremman asunnottomien nuorten määrän kuin aikaisemmissa tutkimuksissa on tullut esille. Nuorten asunnottomuutta Turussa kartoittava selvitys tuo esille, arviolliseen tilastoon perustuvan, noin sadan asunnottoman nuoren joukon Turun kaupungissa. Suurin osa nuorista käyttää useamman eri palveluntarjoajan palveluita, joten asunnottomien lukumäärän laskeminen palveluiden perusteella on haasteellista. Turun kaupungissa arvellaan olevan myös asunnottomia nuoria, jotka eivät ole ollenkaan palveluiden piirissä. (Viitanen 2012, 9; 18–19.)

Turun kaupungissa tehdyn selvityksen mukaan nuorten asunnottomuuden taustalla olevat tekijät ovat samoja kuin valtakunnallisissa selvityksissä esille tulleet tekijät. Turussa nuorten asunnottomuuden taustalla arvioidaan olevan erittäin matalaa koulutustasoa, peruskoulun keskeyttämistä tai toisen asteen koulutuksen puuttumista. Valtaosalla asunnottomista nuorista arvioidaan olevan päihdeongelmia sekä eriasteisia mielenterveysongelmia. Maahanmuuttajanuoria Turussa ei selvityksen mukaan ole juurikaan asunnottomana. (Viitanen 2012, 19–20.)

Nuorten asunnottomuus ja sen tuomat haasteet nuorten elämään ovat koko yhteiskuntaa koskettavia ongelmia. Nuorten asunnottomuutta koskevien haasteiden kanssa työskentelee toimijoita palvelusektorin eri osa-alueilla. Turun kaupungin jälkihuollossa käynnissä oleva Talk-hanke on yksi merkittävä nuorten elämään vaikuttava palvelumuoto ja tuen antaja. Talk-hanke perustuu valtion kanssa solmittuun aiesopimukseen, jonka tavoitteena on vähentää pitkäaikaisasunnottomuutta.

4 LASTENSUOJELUN JÄLKIHUOLTO

4.1 Sijaishuollosta jälkihuoltoon

Lastensuojelun sijaishuolto järjestetään huostaan otetuille, kiireellisesti sijoitetuille tai lain määräämän väliaikaismääräyksen nojalla sijoitetuille lapsille hoidon ja kasvatuksen turvaamiseksi kodin ulkopuolisessa sijaiskodissa. Sijaishuollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi yksilölliset tarpeet ja toiveet huomioiden. Sijaishuolto järjestetään perhehoitona, laitoshoidona tai muulla lapsen tarpeita vastaavalla tavalla. Lapsen sijoitus kodin ulkopuolelle voidaan tehdä myös avohuollon tukitoimena tai jälkihuoltona. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417)

Yhteiskunnan puuttuessa raskaimmalla mahdollisella toimenpiteellä, huostaanotolla, lapsen elämään, voidaan yhteiskunnan velvollisuutena pitää lapsen elämästä vastuun kantamista loppuun asti. Useimmat huostaan otetut nuoret tuntevat tarvetta kokeilla omia siipiään jo varhain, mutta huolta on pidettävä siihen asti kunnes nuoren omat siivet ja lähiverkosto kantavat varmasti. Itsenäistyminen ja oman elämän harjoittelu ovat yksi elämän haastavimmista taitetekohdista. (Laaksonen 2004, 10–11.) Lastensuojelun asiakkailta ja harkinnanvaraisesti muilla 18 vuotta täyttäneillä nuorilla on lakisääteinen oikeus saada tukea ja apua itsenäistymisen haastavaan vaiheeseen. Lain mukaan tukea on järjestettävä jokaisessa kunnassa ja jokaiselle apua tarvitsevalle. Jälkihuollon tukitoimien avulla nuorelle pyritään tarjoamaan hyvä pohja suunnistaa itsenäiseen elämään ammattilaisten huolenpidon turvin. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417)

Sijaishuollossa lapsi tai nuori on tiiviissä huolenpidossa ja ohjauksessa, lähes kodinomaisessa kasvatuksessa. Irrottautuminen kohti itsenäistä elämää tulisi tehdä vaiheittain omahoitajan ja koko sijoituspaikan avustuksella. Sijoituspaikkaan kiintynyt lapsi tarvitsee aikaa prosessoidakseen eroa tutusta ja turvallises- ta elämästä. Toisaalta itsenäistyminen ja sen tuomat vapaudet voivat saada nuoren ajattelemaan itsenäistymisvaihetta kevyenä hyppynä uuteen elämään,

jossa säännöt ja velvollisuudet määrää nuori itse. Tässä myllerryksen vaiheessa aikuisen tiivis ja turvallinen tuki ovat korvaamattomia. Ulkopuolisen tuen ja vahvistamisen avulla autetaan nuorta ottamaan kokonaisvaltaisesti käyttöön omat resurssinsa. Lähes jokaisella nuorella on tarve kehittyä nopeasti itsenäiseksi nuoreksi aikuiseksi, mutta sijaishoidon jälkeen syrjäytymisen vaara on tavallista suurempi. (Laaksonen 2004, 11.)

4.2 Jälkihuollon lainsäädäntö ja tukitoimet

Jälkihuolto on laissa säädetty tukimuoto itsenäiseen elämään siirtyville nuorille. Jälkihuolto voidaan järjestää lastensuojelun sijaishuollon päättymisen jälkeen tai avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta. Vaikka nuorta ei olisi aiemmin sijoitettu kodin ulkopuolelle, voidaan jälkihuoltoa järjestää nuorelle itsenäistymiseen tukemisen periaatteella. Jälkihuolto toteutetaan tukemalla sijaishuollossa ollutta lasta tai nuorta, hänen vanhempiaan ja huoltajiaan. Jälkihuollon alkaessa lapselle laaditaan jälkihuoltosuunnitelma, jonka laatimisesta on vastuussa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Jälkihuollon järjestämisen velvollisuuden taustalla on lastensuojelulaki, joka määrittelee järjestämisperusteet ja nuorten oikeuden jälkihuoltoon. (Sosiaaliportti 2013.)

Jokaisella kunnalla on velvollisuus järjestää jälkihuollon palvelut itsenäistyvälle sijaishuollon piirissä olleelle nuorelle tai harkinnanvaraisesti apua tarvitsevalle nuorelle. Kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy kuitenkin viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut kodin ulkopuolisen sijoituksen päättymisen jälkeen viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Jälkihuollon järjestämisen velvollisuus päättyy viimeistään, kun nuori täyttää 21 vuotta. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Jälkihuoltoa toteuttavilla viranomaisilla on tärkeä rooli nuoren itsenäistymisessä sekä palveluketjun säilyttämisessä tai muodostamisessa. Olennaisin kysymys jälkihuollossa on se, mitä nuori tarvitsee. Tavoitteita jälkihuollolle ja nuoren tulevaisuudelle ei voi asettaa ainoastaan työntekijät tai muut viranomaiset. Nuoren

haastattelu ja kuuntelu tarpeiden ja tavoitteiden hahmottamiseksi voi olla kuitenkin haaste jälkihuollosta vastaavalle työntekijälle. Jälkihuollossa olevan nuoren tilannetta tulee hahmottaa kokonaisuutena, jossa nuori on osallisena omana itsenään, kaveriporukan jäsenenä, osana sukuaan sekä etuuksien saajana. (Laaksonen 2004, 20–21.)

Lastensuojelussa yhteistyö eri viranomaisten ja asiakkaiden kanssa on koko työskentelyn lähtökohta. Toimintaa säätelee lastensuojelulaki, joka antaa yhteinäiset suunnat koko maassa tapahtuvaan lastensuojelutyöhön. Niin sijaishuollossa kuin jälkihuollossakin on tärkeää kartoittaa lapsen tai nuoren läheisverkot ja ottaa jokainen osapuoli mukaan työskentelyyn. Lapsia ja nuoria palveleviin tuloksiin päästään yhteistyöllä sekä jatkuvalla palveluiden sisällöllisellä kehittämisellä. Kehittämistyössä on tärkeintä saada palvelut sisältöineen vastaamaan jokaisen lapsen, nuoren ja perheen tarvitsemia palveluita. (Bardy ym. 2013, 100–103.)

4.3 Jälkihuolto ja asuminen

Psykososiaalisen tuen ja arjessa avustamisen lisäksi nuoren asumisen järjestäminen on yksi tärkeimmistä jälkihuollon osa-alueista. Nuoren itsenäistyminen ei saa vaarantua asunnon puutteen vuoksi ja näin ollen nuoren sijoittanut kunta on velvollinen järjestämään nuorelle asunnon sille ajalle, kun nuori on jälkihuollon piirissä. Useita kuntia vaivaavan asuntopulan vuoksi nuoren itsenäistymistä ja sijaishuollosta poismuuttoa tulee valmistella hyvissä ajoin, jotta nuori ei ajaudu kadulle tai kavereille asumaan. (Bardy ym. 2013, 269–270.)

Muuttaessaan omaan asuntoon, nuori tarvitsee asumisen ja jälkihuollon onnistumiseksi vahvan tuen. Tukea voidaan tarjota muun muassa tukiasumisen muodossa, sillä pienituloisuus, mahdolliset maksuhäiriöt ja nuoren laitostausta voivat heikentää nuoren mahdollisuuksia asuntomarkkinoilla. Tukiasunnossa asuminen tarkoittaa nuoren kannalta hänelle tarjottua tukea asumiseen ja elämiseen sosiaalityön menetelmin. Tukena voi olla sosiaalityöntekijä tai ohjaaja, jota itsenäistyvän nuori tapaa säännöllisesti. Lähtökohtana tukiasumisessa on

ajatus siitä, että pelkkä asunnon järjestäminen ei riitä sijaishuollosta itsenäistyvälle nuorelle. (Laaksonen 2004,31–32.)

Vaihtuvien asuntojen ja rikkinäisen elämänpolun vuoksi useimmilla nuorilla on vaikea mieltää omaa asuntoaan kodiksi. Elämäntilannetta hahmotetaan paikkakuntien, asuinalueiden, perhekotien nimien, osastojen ja tukiasunnon kautta. Oman kodin, niin fyysisen kuin tunnetasoisinkin, määrittelyyn on ohjaajan tai sosiaalityöntekijän hyvä käyttää aikaa nuoren kanssa. Yleisesti on suuri ero sillä, asutaanko kämpässä vai mennäänkö omaan kotiin. Tunneside ja puhuttu kieli kertovat usein enemmänkin nuoren suhtautumisesta omaan paikkaan ja elämäntilanteeseen. (Laaksonen 2004, 31–33.)

5 TALK-HANKE

5.1 Hankkeen lähtökohdat ja tavoitteet

Nuorten tuetun asumisen lisäämis- ja kehittämishanke Talk perustuu Turun kaupungin valtion kanssa solmimaan aiesopimukseen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Kaupungin ja valtion välisen aiesopimuksen lähtökohtana on hallituksen Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma (2012–2015). (Talk-väliraportti 2013.)

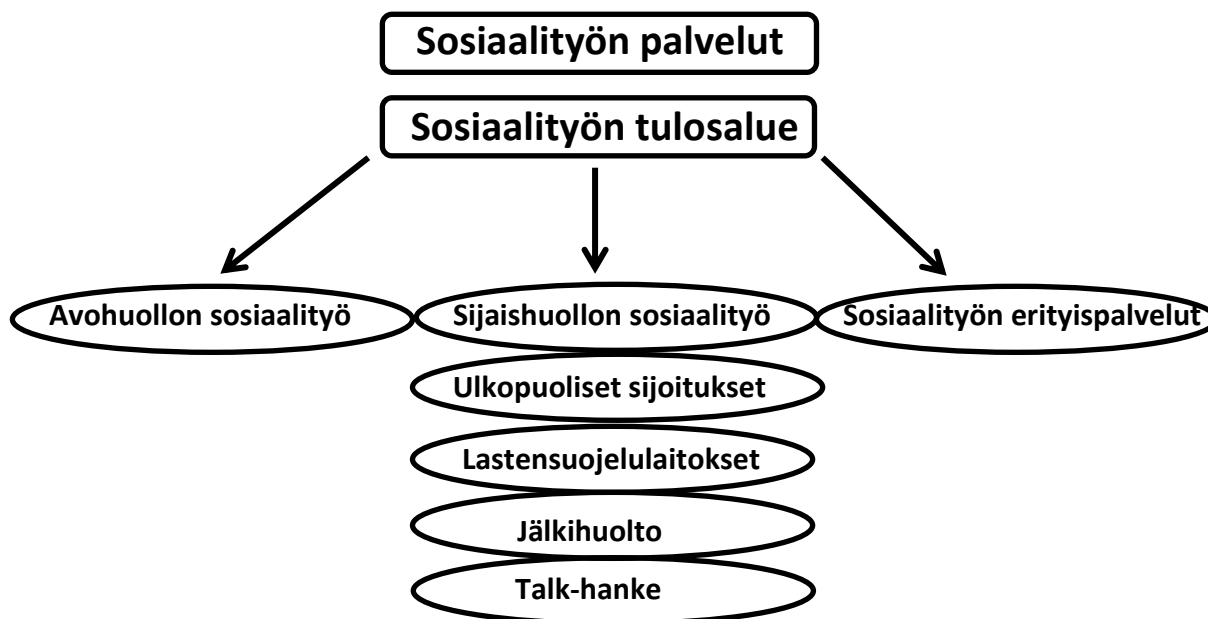
Turun kaupungin jälkihuollossa toimiva Talk-hanke on saanut alkunsa aikuisille pitkäaikaisasunnottomille suunnatun hankkeen pohjalta. Aikuisille pitkäaikaisasunnottomille suunnattu hanke toimi asumis- ja päihdepalveluissa vuosina 2008–2011. Aikuisille suunnatun hankkeen yhteydessä huomattiin, että asunnottomat, moniongelmaiset nuoret ovat aivan kuin väliinputoajia hankkeen palveluissa. Nuorille suunnattu hanke käynnistyi vuoden 2013 alussa ja sen kohdeyrymänä ovat erityisesti jälkihuollon piirissä olevat 18–24-vuotiaat nuoret. Talk -hankkeen tavoitteena on kehittää nuorten tuetun asumisen mahdollisuuksia ja parantaa tuetun asumisen tukipalveluja. Hankkeen yksilöidyt tavoitteet ovat:

1. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen
2. Nuorten syrjäytymiskiirteen katkaiseminen tukemalla itsenäiseen elämänhallintaan
3. Asumispolun mahdollistaminen täysin itsenäiseen asumiseen tuen tarpeesta riippuen
4. Painopisteen siirtäminen korjaavasta työstä kevyempään tukeen
5. Päihdeongelmien haittojen vähentäminen. (Talk-väliraportti 2013.)

Käynnissä oleva Talk-hanke toimii Turun kaupungin jälkihuoltoyksikössä. Hankkeen työntekijöinä ovat neljä ohjaajaa, jotka toimivat jälkihuollon johtavan sosiaalityöntekijän alaisuudessa. Jälkihuoltoyksikössä palvelua saavat 18–20-vuotiaat nuoret, joiden palveluiden turvaamiseksi on lain mukainen jälkihuoltovelvoite. Lisäksi jälkihuoltoyksikkö vastaa 21–24 –vuotiaiden entisten jälkihuolto-

lettävien ja heidän puolisoidensa sosiaalityöstä, toimeentulotukihakemuksista sekä jälkihuollettavien perheiden lastensuojelun avohuollon sosiaalityöstä. (Talk-väliraportti 2013.)

TURUN SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

Kuvio 1. Turun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen sosiaalipalveluiden organisaatiokaavio. (Mukaillen Turun kaupunki 2007.)

5.2 Työntekijät ja työtavat

Talk-hankkeen neljä ohjaajaa aloittivat työssään hankkeen käynnistyessä 2.1.2013. Hankkeeseen tulevat nuoret valikoituivat ohjaukseen jälkihuollon sosiaalityöntekijän kautta. Ohjauksen alkaessa nuori käy läpi ohjaajansa kanssa alkukartoituksen, jonka pohjalta arvioidaan nuoren motivaatiota ohjaukseen sitoutumisessa sekä kykyä itsenäiseen elämään. Alkukartoituksen tarkoituksena on käydä läpi nuoren päihteidenkäyttöön ja mielenterveyden ongelmiin liittyviä kysymyksiä sekä kartoittaa nuoren tarvitsemat palvelut ja hoitotahot. (Talk-väliraportti 2013.)

Ohjaajien antama intensiivinen tuki nuoren itsenäistymisen tukemisessa ja palveluiden piiriin ohjaamisessa ovat korvaamaton tuki nuorten haastavissa elämäntilanteissa. Hankkeen puitteissa yhteistyötä tehdään TVT Asunnot Oy:n kanssa, jonka avulla asunnottomille nuorille osoitetaan Turun kaupungin omistamia vuokra-asuntoja. TVT:n vuokraamisessa Talk-tukiasunnoissa asuvien nuorten lisäksi hankkeeseen on ohjattu nuoria, jotka asuvat omassa vuokra-asunnossa. Näiden nuorten tuen määrä itsenäisessä asumisessa on arvioitu keskimääräistä suuremmaksi. Nuorilla on havaittu olevan muun muassa vakavia mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä haasteita itsenäisessä elämisessä. (Talk-väliraportti 2013.)

Talk-ohjaajien antama tuki pitää sisällään erilaisia toimintamuotoja psykososiaalisesta tuesta hakemusten täyttämiseen, riippuen nuoren tuen tarpeesta. Ohjaajat pitävät nuoriin säännöllisesti yhteyttä puhelimen ja sähköpostin välityksellä sekä tapaavat nuoria heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Erilaiset viranomaistahot ja heidän kanssa hoidettava yhteistyö on useille nuorille ongelmallisia. Ohjaaja avustaa nuoria muun muassa erilaisten hakemusten täyttämässä, verkkopankin käytön harjoittamisessa ja laskujen sähköisessä maksamisessa, on mukana erilaisilla viranomais- tai verkostokäynneillä sekä tekee laajaa yhteistyötä erilaisten tahojen kanssa (esimerkiksi Nuorisoasema, koulut, Työvoimatoimisto). (Talk-väliraportti 2013.)

Nuoruusikään kuuluu oman tulevaisuuden polkujen suunnittelu ja omiin tavoitteisiin pyrkiminen. Ohjaajat tukevat nuoria löytämään oman koulutusvaihtoehdon tai työpaikan erilaisten hakujen ja kokeilujen kautta. Arjen hallinnassa ja tasapainoisen elämän ylläpitämisessä ohjaajat tukevat nuoria asunnon sekä siihen liittyvien hankintojen ja järjestelyjen yhteensovittamisessa. Viranomaiskäyntien, erilaisten hankintojen ja palveluiden kartoittamisen lisäksi useat tapaamiset toteutetaan nuoren kotona. Näin jälkihuollon työntekijät saavat kokonaisvaltaisen kuvan nuoren elämäntilanteesta ja hyvinvoinnista. (Talk-väliraportti 2013.)

Konkreettisen tuen ja avunannon lisäksi ehkä merkittävin osa ohjaajan ja nuoren välistä yhteistyötä on luottamuksellisen suhteen rakentaminen ja sen ylläpi-

täminen. Ohjaaja kyselee säännöllisesti nuoren kuulumiset ja on tietoinen nuoren arkea siivittävästä asioista (esimerkiksi päihteiden käyttö, asuminen, raha-asiat, terveydentila, sosiaaliset suhteet ja niin edelleen). Ohjaaja toimii nuoren kannustajana ja motivoimisen tukijana niin arjen pienissä kuin suurissakin tapahtumissa. (Talk-väliraportti 2013.)

Vaikka Talk-ohjaajan tuki on intensiivistä ja sen oletetaan tukevan nuorta eteenpäin elämässä, liittyy nuorten itsenäistymiseen usein paljon erilaisia ongelmia. Talk-ohjauksen suurimpina haasteina on koettu nuorten vaikeat päihde- ja mielenterveysongelmat, tilanteiden nopeat muutokset ja vaikeudet nuorten sitoutumisessa tarjottuun apuun. Nuoren itsenäistymisen vaihetta vaikeuttavat myös ”tukiverkoston puuttuminen, ongelmat virallisten asioiden hoitamisessa, järjestyssääntöjen noudattaminen, oman asunnon kodinhoidolliset ongelmat, yksinäisyys ja kotiin jumittuminen, raha-asioiden suunnitelmallinen hoito, päihde- ja mielenterveysongelmien kieltäminen sekä sitoutumisongelmat ohjaajan tarjoamaan tukeen.” (Talk-väliraportti 2013.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen tausta ja tarve

Tutkimuksemme on ensimmäinen Talk-hankkeesta tehty tutkimus. Talk-hanke on uusi, vasta tammikuussa 2013 alkanut hanke. Talk-hankkeen ohjaajat ovat kaivanneet tietoa siitä, miten nuoret ovat kokeneet ohjaajien tuen sekä millaisia ajatuksia ja toiveita heillä on Talk-hankkeeseen liittyen. Tutkimustuloksiamme avulla ohjaajat pystyvät kehittämään omaa työtään. Lisäksi tutkimustuloksiamme avulla voidaan osoittaa hankkeen rahoituksesta vastaaville tahoille hankkeen tarpeellisuus ja näin ollen edesauttaa hankkeen jatkumista.

Tutkimuksen ideointi lähti liikkeelle kesällä 2013 Kaisa Karttusen työskennellessä Turun kaupungin jälkihuollossa Talk-hankkeen ohjaajana. Karttunen ehdotti opinnäytetyön tekemistä Talk-hankkeeseen, joka sai mielenkiintoa osakseen. Tutkimuksen aihetta suunniteltiin yhdessä jälkihuoltotoimiston viikkopalaverissa sekä johtavan sosiaalityöntekijän verkostojen kanssa. Talk-hankkeen ohjaajan seurassa tehty 10 viikon harjoittelu antoi molemmille tutkimuksen tekijälle vahvaa näkemystä käytännöntyöstä ja nuorten kanssa toimimisesta. Työskentelyn ja harjoittelun pohjalta oli helpompi toimia tutussa ympäristössä tutkijan roolissa.

Ennen tutkimuksen aloittamista haimme tutkimusluvan (Liite 1) Turun kaupungilta. Lupahakemukseen liitimme tutkimussuunnitelmamme ja alustavan aika-aulun tutkimuksellemme. Tutkimuksemme toteutui tutkimussuunnitelman mukaisesti.

6.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävät

Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa nuorten kokemuksista Talk-hankkeeseen liittyen. Hankkeen toimivuudesta ja hyödyistä on saatu tietoa lukuina esimerkiksi budjettien osalta, mutta nuorten ääntä ei ole aikaisemmin kuultu koskien hankkeen toimivuutta. Oleellisinta tutkimuksessamme oli saada

asiakkaana olevien nuorten ääni kuuluviin ja kerätä tietoa siitä, millaisina nuoret kokevat hankkeen työmuodot. Asetimme tutkimuksellemme kolme tutkimusongelmaa, joiden pohjalta loimme kyselykaavakkeen nuorille ja etsimme vastauksia asettamiimme tutkimusongelmiin. Tutkimusongelmamme ovat:

1. Miten Talk-hankkeen tavoitteet toteutuvat nuorten näkökulmasta?
2. Miten nuoret kokevat Talk-hankkeen työntekijöiden antaman tuen?
3. Millaisia toiveita nuorilla on Talk-hankkeeseen liittyen?

Talk-hankkeen tavoitteiden toteutumista mittasimme kyselykaavakkeen (Liite 2) kysymyksillä 3-20, 22–23 ja 26–36. Kysymykset koskevat pitkäaikaisasunnottomuutta, nuorten syrjäytymiskiirteen katkaisemista, itsenäisen asumisen mahdollistamista, painopisteen siirtämistä korjaavasta työstä kevyempään tukeen sekä päihdeongelmien haittojen vähentämistä. Toista tutkimusongelmaa mittasimme kysymyksillä 8, 21, 24 ja 37–46. Kysymykset koskevat Talk-hankkeen työntekijöiden antamaa tukea ja siihen liittyviä toiveita. Kolmatta tutkimusongelmaa tutkimme kysymysten 25 ja 47 avulla. Kysymykset kartoittivat nuorten toiveita Talk-hankkeeseen ja ohjaukseen liittyen.

6.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksemme on kvantitatiivinen tutkimus, jota käytetään yleisesti melko paljon sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä. Kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen avainsanoina pidetään tiedon strukturointia, mittaamista, tiedon esittämistä numeroin, tutkimuksen objektiivisuutta ja vastaajien suurta lukumäärää. Tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia käsitellään yleisesti kuvaillen numeroiden avulla. Numeerisen esittämisen ohella tutkija tulkitsee ja selittää olennaisimman numerotiedon sanallisesti. (Alkula ym. 2002, 20–22.)

Käytimme aineistonkeruumenetelmänä kyselyä. Kysely on aineistonkeräämismenetelmä, jossa kaikilta kyselyyn vastaajilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Näin ollen kysymysten muoto on standardoitu. (Vilka 2007, 28.) Yleensä kyselytutkimuksen etuna pidetään sitä, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Kyselyn avulla voidaan saada paljon

kohdehenkilöitä ja tietoa useasta eri asiasta. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.) Talk-hankkeen piirissä on 52 ja tavoitteenamme oli saada mahdollisimman suuri joukko hankkeen nuorista vastaamaan kyselyymme. Tutkimuksessamme kartoitimme nuorten elämäntilannetta ja kokemuksia laajasti eri osa-alueilta. Näin ollen kysely osoittautui sopivaksi menetelmäksi kohderyhmän koon ja kyselyn etujen vuoksi.

Kyselylomakkeen laadinnalla ja kysymysten tarkalla suunnittelulla tehostetaan tutkimuksen onnistumista. Tärkeintä kyselylomakkeen laadinnassa on kysymysten selkeys. Kysymykset on laadittava niin, että ne merkitsevät samaa kaikille vastaajille. Laatiessamme kyselylomaketta, kävimme kysymyksien jokaisen sanan tarkasti läpi tarkastaen sanojen ja lauseiden kokonaisuuden ymmärtämisen. Kyselylomakkeessa spesifioidut kysymykset ovat parempia kuin yleisesti asetetut kysymykset. Laadimme kyselylomakkeen rajaten ja tiivistäen kysymykset kuvaaviksi ja ytimekkäiksi kysymyksiksi. Suurin osa kysymyksistämme oli suljettuja kysymyksiä, joissa vastaajille annettiin valmiit vastausvaihtoehdot. (Hirsjärvi ym. 2009, 202–203.)

Suljettujen kysymysten lisäksi käytimme kyselyssämme monivalinta-, asteikollisia- ja avoimia kysymyksiä. Avoimien kysymysten avulla halusimme kuulla nuorten rajaamattomia ajatuksia heidän elämänsä koskevista asioista. Avointen kysymysten positiivisina puolina pidetään mahdollisuutta saada vastaajan mielipide perusteellisesti selville sekä vastauksista nousevat hyvät ideat. Avointen kysymysten negatiivisena puolena on, että niihin jätetään helposti vastamatta tai vastaukset ovat helposti epätarkkoja tai ympärilyöreyttä. (Aaltola & Valli 2001, 111.)

Laadimme kyselylomakkeen yhteistyössä jälkihuollon johtavan sosiaalityöntekijän ja Talk-hankkeen ohjaajien kanssa, jotta siitä tuli aidosti Talk-hanketta palveleva. Kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa pyrimme tekemään siitä loogisen kokonaisuuden, joka etenee eri teemojen mukaisesti. Ennen lopullisen kyselylomakkeen käyttöönottoa kävimme vielä huolellisesti läpi kysymysten sanavalinnat, kysymysten järjestyksen sekä lomakkeen toimivuuden. Testasimme itse kyselylomakkeen toimivuutta täyttämällä kyselyn useaan kertaan. Lisäksi

pyysimme kyselykaavakkeesta palautetta ohjaajilta ja kysyimme ensimmäiseltä kyselyyn osallistuneelta nuorelta tarkemmin ajatuksia kyselylomakkeen toimivuudesta.

6.4 Aineiston hankinta

Hankimme aineistomme Webropol-kyselytyökalun avulla. Kohderyhmänä oli 52 Talk-hankkeen nuorta, joista 24 vastasi kyselyymme. Ennen kyselyjen aloittamista, rajasimme kohderyhmästä pois nuoret, joiden asiakkuus oli kestänyt muutamasta päivästä muutama viikkoon. Rajauksen takana oli ajatus siitä, että juuri Talk-hankkeen piiriin tulleet nuoret eivät osaa vastata asettamiimme kysymyksiin koskien Talk-hankkeen toimivuutta. Osa nuorista emme tavoittaneet tai he eivät halunneet osallistua kyselyymme.

Tutkimuksemme toteutunut otos oli 24 vastausta. Tutkimuksessa kato tarkoittaa tietojen puuttumista. Varauduimme aineistomme mahdollisesti suureen katoon nuorten haastavien elämäntilanteiden ja sitoutumattomuuden vuoksi. Haastattelututkimuksissa kato arvioidaan yleisesti 10–20 prosentin suuruiseksi ja kyselytutkimuksissa jopa suuremmaksi. Tutkimuksessamme kato oli 46 prosenttia. Yleisesti kyselytutkimuksissa vastaajia saattaa olla vain 25–30 prosenttia otoksesta ja joissakin kyselyissä kato on jopa 70–96 prosenttia. Tutkimuksemme kato liikkui näin ollen kyselytutkimuksen yleisissä katorajoissa. (Vilkkä 2007, 59.)

Talk-hanke on toiminut reilun vuoden verran ja näin ollen aikaisempaa tutkimustietoa hankkeen toimivuudesta ei vielä ole. Tutkimuksemme ihanteellisin tilanne olisi ollut se, että olisimme saaneet kaikki Talk-hankkeen nuoret osallistumaan kyselyymme. Tällöin olisimme saaneet kokonaiskuvan nuorten kokemuksista koskien Talk-hanketta ja sen toimivuutta. Toisaalta aikaisempi tietomme nuorten vaikeasta tavoitettavuudesta valmisti meitä laskemaan tavoitteitamme kyselyn vastaajamäärää kohtaan. Myös yleisesti pidetään tavanomaisena strukturoidun kyselyn vastaajaprocentin alhaisuutta. Kyselyllä voidaan tavoittaa suuri

joukko vastaajia, mutta vastauksia ei usein saada määrällisesti paljon. (Turun ammattikorkeakoulu, 2014.)

Toteutimme kyselymme kymmenen viikon harjoittelumme aikana keväällä 2014. Tapasimme nuoria joko heidän kodeissaan, kahvilassa tai Sosiaalikeskuksen toimistossa. Tapaamispaikat olivat tavanomaisia kohtaamispaikkoja nuorille ja heidän ohjaajilleen. Ennen kyselyn aloittamista, kerroimme nuorelle tutkimuksestamme ja siihen liittyvästä kyselystä sekä anonyymistä vastaamisesta. Nuoret täyttivät kyselyn itsenäisesti ja vastausten valmistuttua kysyimme tuntemuksia sen täyttämisestä. Yksi nuorista koki kyselyyn vastaamisen haastavaksi, muut nuoret kokivat, ettei kyselyn täyttäminen ollut vaikeaa tai raskasta.

Kyselymme vastaukset tallentuivat automaattisesti Webropol-kyselytyökaluun. Webropolin avulla teimme aineistomme analyysin ja saimme valmiit vastauksia kuvaavat kuvaajat. Vaativampaan tulosten analyysiin käytetään usein SPSS-analyysiohjelmaa kvantitatiivisissa tutkimusmenetelmissä (Alkula ym. 2002, 146-147). Mielestämme Webropolin tarjoama analyysimahdollisuus riittää omaan tutkimukseemme.

6.5 Aineiston analyysi

Analysoimme kyselyn tuloksia määrällisesti prosentteina ja lukumäärinä sekä sanallisesti. Tulosten kuvaamiseen käytimme histogrammeja. Histogrammit selkeyttävät tekstin antamaa informaatiota, mutta eivät poista tekstin tärkeyttä analyysiosuudessa. Tuloksia analysoidessamme pyrimme objektiiviseen eli tutkijasta riippumattomaan tulosten esittämiseen. (Nummenmaa 2004, 70.)

Kyselyssämme käytimme kvantitatiiviseksi tutkimukseksi paljon avoimia kysymyksiä. Avointen kysymysten vastaukset analysoimme kysymys kerrallaan, teemoittaen samaa tarkoittavat vastaukset omiin joukkoihinsa. Analysointi vaiheessa selkeät ja konkreettiset kyselylomakkeen kysymykset näkyivät selkeissä ja helposti analysoitavissa vastauksissa. Toisaalta nuorten lyhytsanainen vastaustyylisi helpotti avointen kysymysten analysointia. Luimme vastaukset useaan kertaan poissulkien näin virheellisen lukemisen ja tiedon ymmärtämisen. Tulok-

sissa esitimme oleellisimmat ja suurimmat aineistoluokat. Osassa avoimia kysymyksiä kirjoitimme jokaisen vastauksen erillisenä raporttiimme. Näissä kysymyksissä esiin tulleet tiedot olivat vaikeasti luokiteltavia ja merkittäviä nuorten oman äänen kuulemisen kannalta.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Vastaajien taustatiedot

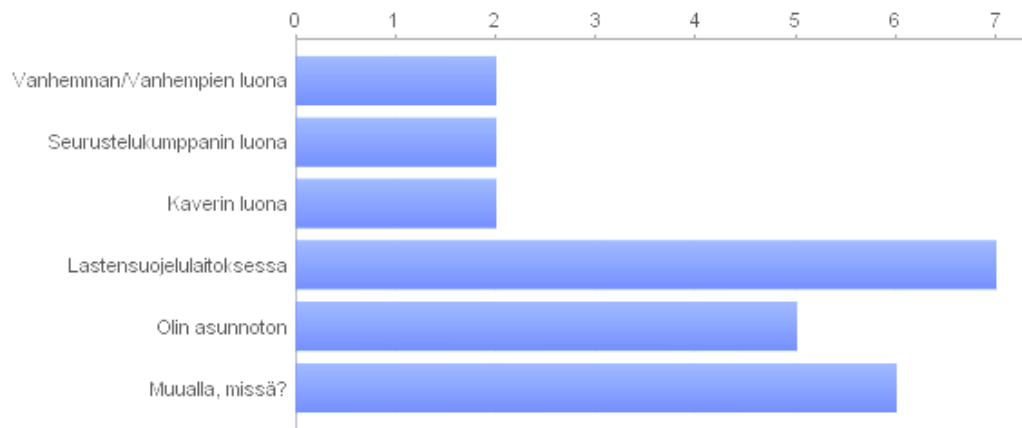
Tutkimukseemme osallistui yhteensä 24 Talk-hankkeen nuorta, joiden ikäkauma oli 18–24 vuotta. Kyselyymme vastaajista 14 oli miehiä ja 10 naisia. Vastanneiden nuorten Talk-hankkeen asiakkuus oli kestänyt lyhimmillään 1,5 kuukautta ja pisimmillään vuoden verran. Valtaosa vastanneista nuorista kokee tällä hetkellä olevansa tyytyväisiä omaan elämäänsä. Suurin osa nuorista kokee Talk-hankkeen vaikuttaneen elämäänsä positiivisesti (88 %).

Tulokset jaottelemme tutkimusongelmiemme mukaan alaluvuittain. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastelemme tutkimustuloksia Talk-hankkeen yksilöityihin tavoitteisiin jaoteltuina. Talk-hankkeelle asetetut tavoitteet on esitelty sivulla 21.

7.2 Talk-hankkeen tavoitteiden toteutuminen nuorten näkökulmasta

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen

Nuorten asumismuodot ennen heidän Talk-hankkeen asiakkuuttaan ovat olleet erilaisia. Seitsemän nuorista on tullut hankkeen piiriin lastensuojelulaitoksesta, kuusi nuorista on asunut joko vanhempien, seurustelukumppanin tai kaverin luona ja lisäksi muutama nuorista on asunut muun muassa sijaisperheessä, omassa vuokra-asunnossa ja perhekuntoutuskeskuksessa.

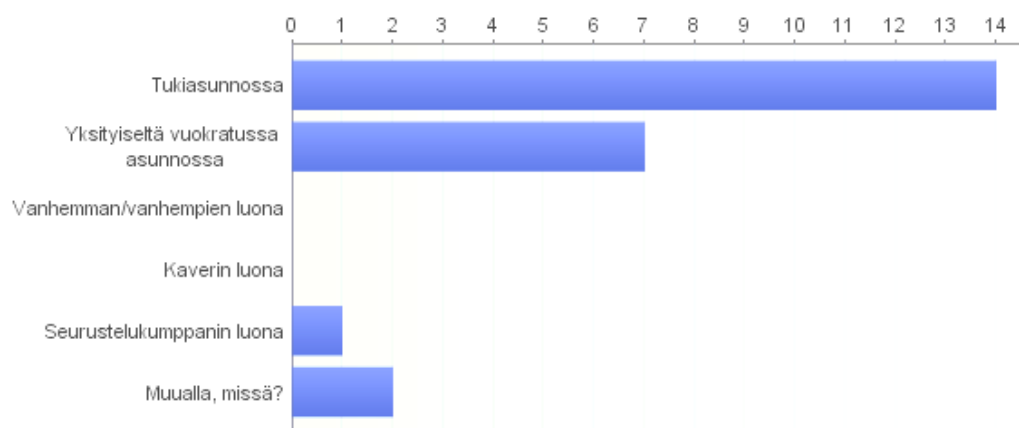

Kuvio 2. Nuorten asuminen ennen Talk-hankkeen asiakkuutta.

Kyselyyn vastanneista nuorista 12 oli ollut asunnottomana ennen Talk-hankkeen asiakkuutta. Näistä 12 nuoresta kuusi kertoi saaneensa hädän edellisestä vuokra-asunnostaan ja kaksi nuorista jäi asunnottomiksi muutettuaan pois lastensuojelulaitoksesta. Neljä nuorista määritteli asunnottomuuteen johtaneiksi tekijöiksi vuokrasopimuksen päättymisen, eron, rikollisen elämän ja vesivahingon. Nuorten asunnottomuus oli kestänyt keskimäärin noin puoli vuotta, mutta kahdella nuorella asunnottomuus oli jatkunut kahden vuoden ajan. Asunto nuorille oli löytynyt Talk-hankkeen kautta nopeasti, suurin osa nuorista oli saanut asunnon muutamana kuukauden kuluttua asunnottomaksi jäätyään.

Tällä hetkellä kyselyyn vastanneista nuorista 14 asuu tukiasunnossa, seitsemän yksityiseltä henkilöltä vuokratussa asunnossa, yksi seurustelukumppanin luona, yksi asumisoikeusasunnossa ja yksi isoveljen luona.

Kuvio 3. Nuorten asuminen tällä hetkellä.

Kyselyyn vastanneista nuorista 18 on tyytyväisiä asuntoonsa ja sen sijaintiin. Kuusi nuorista puolestaan ei ole tyytyväisiä tämän hetkiseen asuntoonsa. Kolme nuorista mainitsee syyksi asunnon huonon sijainnin, yksi nuorista ei ole tyytyväinen naapurustoonsa ja yksi nuorista odottelee vielä oman asunnon löytymistä.

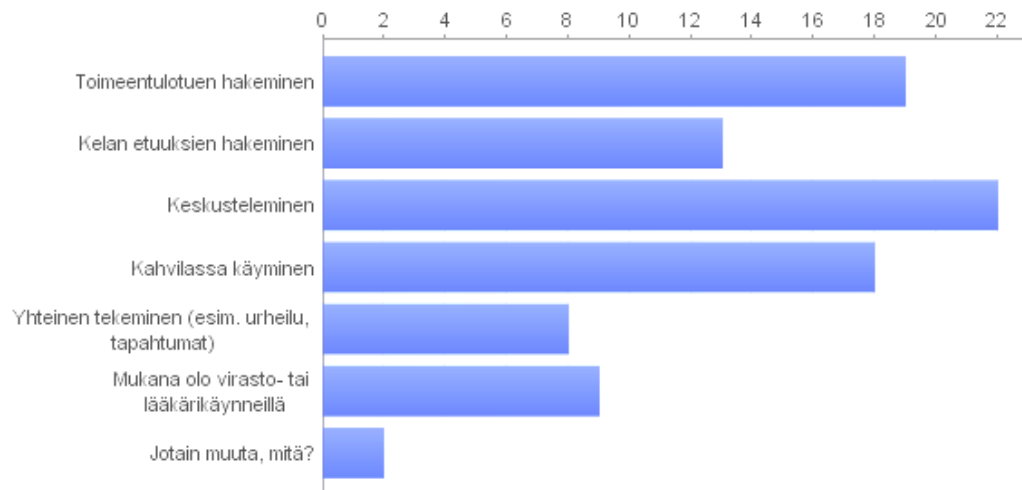
Kysyimme nuorilta myös tämän hetkiseen asumiseen liittyvistä mahdollisista ongelmista tarkastellaksemme nuorten kykyä sitoutua vuokra-asumiseen, ja siihen liittyviin velvollisuuksiin kuten vuokranmaksuun sekä talon järjestyssääntöjen noudattamiseen. Viisi nuorista kertoo saaneensa yhden tai useamman varoituksen ja kolmella nuorella on jäänyt vuokria maksamatta. Se tarkoittaa, että noin 33 % vastanneista nuorista nykyiseen asumiseen on liittynyt ongelmia joko järjestyssääntöjen noudattamisen tai vuokranmaksun muodossa. Talk-hankkeen viidentenä tavoitteena on asumispolun mahdollistaminen täysin itsenäiseen asumiseen tuen tarpeesta riippuen. Tällä hetkellä 67 % vastanneista nuorista pystyy huolehtimaan itsenäisesti asumisestaan ilman esille tulleita ongelmia.

Nuorten syrjäytymiskierteen katkaiseminen

Nuorten yleisimmät haasteet itsenäistymisvaiheessa ovat olleet raha-asiat ja laskujen maksaminen, jotka nousivat esille 11 nuoren vastauksesta. Yhdeksän nuorta oli kokenut haastavaksi yksinäisyyden ja elämönhallinnan. Elämönhallintaan liittyviksi haasteiksi nuoret nimesivät muun muassa: ”Yksin oleminen sekä oman elämän perus hoitamisen”, ”päivittäiset elämän rutiinit”, ”elämän päivittäinen rytmi ja siivous”, ”aluksi juoksevien asioiden hoidon” sekä ”päriätä toimeentulotuella”. Muita nuorten vastauksista esille tulleita itsenäistymisen haasteita oli muun muassa alkoholi, lakien noudattaminen ja ”takuuvuokra ja yleisesti asunnon hankkiminen”.

Tällä hetkellä 10 nuorta 24:stä kokee, että omaan nykyiseen elämäntilanteeseen ei liity mitään haasteita. Neljä nuorta kokee raha-asiat ja laskujen maksamisen edelleen haastavaksi. Muuten nuorten nykyisen elämäntilanteen haasteet ovat hyvin yksilökohtaisia. Nuorten vastauksista nousee esille muun muassa alkoholi, koulu- ja työpaikan hankkiminen, asiat perheessä sekä asunnon hankkiminen. Muita nuorten nykyiseen elämäntilanteeseen liittyviä haasteita olivat muun muassa: ”asioiden hoitaminen, koulutuksen hankkiminen, saamattomuus”, ”opiskelun näyttöammut ja aamu heräämiset” sekä ”mielentila.” Yksi nuorista koki oman elämänsä haasteiden olevan ”samat kuin ennenkin mutta ei niin paljon”.

Ohjaajan tapaamiset pitävät sisällään sekä tukea käytännön asioiden hoidossa kuin myös psykososiaalista tukea. Valtaosa nuorista kertoo heidän keskustelevan ohjaajan kanssa tapaamisten aikana ja 19 nuorta hakee toimeentulotukea yhdessä ohjaajan kanssa. Lisäksi ohjaajat auttavat nuoria Kelan etuuksien hakemisessa, menevät tueksi lääkäri- ja virastokäynneille sekä tapaavat nuoria toimiston ohella myös kahvilassa. Kahdeksan vastanneista nuorista kertoo myös tapaavansa ohjaajaa yhteisen tekemisen kuten urheilun parissa.

Kuvio 4. Ohjaajan tapaamisten sisältö.

Eniten nuoret kokivat hyötyvänsä tapaamiskerroista, jolloin he kahvittelevat ja keskustelevat ohjaajansa kanssa sekä tapaamiskerroista, jolloin he hoitavat yhdessä asioita. Kuusi nuorta puolestaan koki hyötyvänsä kaikista tapaamiskerroista niiden sisällöstä riippumatta. Yksi nuorista nosti vastauksessaan esille keskustelun lisäksi myös urheilun olevan tapaamisissa tärkeää. Kahden nuoren vastaukset kysymykseen, millaisista tapaamiskerroista he kokevat hyötyvänsä, olivat hyvin kuvaavia ja toivat esille sen, miten tärkeässä roolissa ohjaaja on joidenkin nuorten elämässä: ”Sellaisista, kuin en itse pysty selvittämään asioita niin ohjaaja pystyy siihen.”, ”Että saan jutella jollekin muulle kuin lähisukulaiselle”.

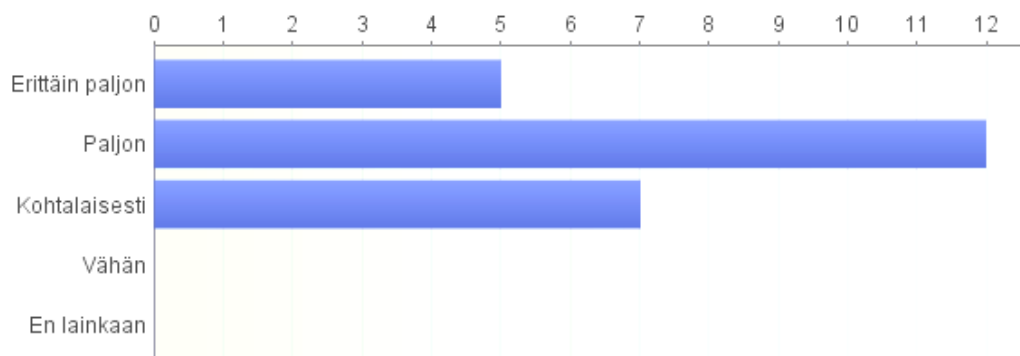
Tarkastellessamme nuorten itsenäiseen elämänhallintaan tukemista kartoitimme myös millaisia tavoitteita nuoret ovat itse asettaneet asiakkuutensa ajalle ja millaisia ajatuksia heillä on omasta tulevaisuudestaan. Yhdeksän nuoren tavoitteena oli oppia huolehtimaan raha-asioista ja laskuista. Kuusi nuorista toivoi löytävänsä opiskelu- tai työpaikan. Yhdeksällä nuorella ei ole tavoitteita asiakkuutensa ajalle tai he eivät osaa eritellä niitä. Muita nuorten mainitsemia tavoitteita oli muun muassa rahan säästäminen, itsenäistyminen, oman tulevaisuuden rakentaminen, hoitaa kaikki asiat hyvin sekä se, että kaikki asiat olisivat kohdillaan. Yhden nuoren vastaus kuvaili hyvin nuoren omaa tavoitetta pärjätä

asiakkuuden jälkeen itsenäisesti: ”Saada itseni itsenäisesti hoitamaan kaikki asiani ja ylläpitämään itseäni.”

22 nuorta vastasi omaa tulevaisuutta koskevaan kysymykseen ja heistä valtaosa suhtautui tulevaisuuteensa positiivisesti. 12 nuorta näki tulevaisuutensa Talk-hankkeen jälkeen positiivisena tai hyvänä. Viisi nuorta toivoo tulevaisuudessa olevansa opiskelemassa tai työelämässä: ”Yliopisto opinnot, hyvä elämä”, ”Toivon mukaan rohkeampana ja mahdollisesti työssäkäyvänä. En kyllä osaa sanoa.” Yksi nuori näkee tulevaisuutensa jonkin verran pelottavana ja toinen nuori näkee tulevaisuutensa samanlaisena. Vaikeasta elämäntilanteesta huolimatta suurin osa suhtautui tulevaisuutensa myönteisesti ja yhdistävä toiveena vastauksista nousi toive löytää tulevaisuudessa opiskelu- tai työpaikka.

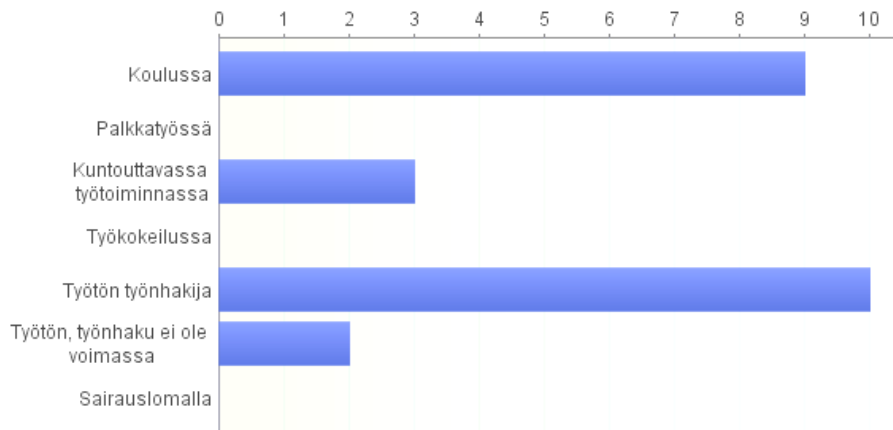
Painopisteen siirtäminen korjaavasta työstä kevyempään tukeen

Kartoitimme onko nuorten tuen tarve Talk-hankkeen asiakkuuden aikana muuttunut ja millaisia palveluverkostoja nuorten elämään on muodostunut. 12 nuorta vastasi saavansa tukea ohjaajalta tällä hetkellä paljon. Viisi nuorta kertoi saavansa tukea erittäin paljon ja seitsemän nuorta kohtalaisesti. Kysyessämme tuen määrää asiakkuuden alussa, 11 nuorta koki saavansa tukea paljon, seitsemän nuorta erittäin paljon, viisi nuorta kohtalaisesti ja yksi vähän. Tuen määrä on pysynyt jokseenkin samanlaisena koko asiakkuuden ajan.

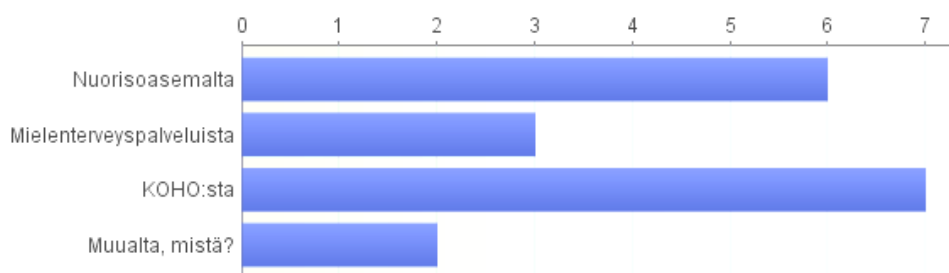
Kuvio 5. Nuorten kokemus tuen määrästä tällä hetkellä.

Noin puolet Talk-hankkeen nuorista opiskelee tai on kuntouttavassa työtoiminnassa. Nuorten toimijuutta heikentää usein vaikeat päihde- tai mielenterveysongelmat sekä muut elämänhallintaan liittyvät haasteet. 10 vastaajaa kertoi olevansa työttömänä työnhakijana kyselyn toteutumishetkellä. Yhdeksän nuorta käy koulua, kolme nuorta on kuntouttavassa työtoiminnassa ja kaksi nuorta on työttömiä, joilla ei ole työnhaku voimassa.

Kuvio 6. Nuorten tämän hetkinen elämäntilanne.

14 nuorta saa sosiaalityön palveluiden lisäksi tukea myös muilta tahoilta. 6 nuorta kertoi saavansa palveluita Nuorisoasemalta, 3 mielenterveyspalveluista, 7 KOHO:sta ja yksi nuori Työvoimatoimistosta.

Kuvio 7. Nuorten käyttämät palvelut.

Päihdeongelmien haittojen vähentäminen

Kyselyyn vastanneista nuorista 22 kertoo käyttävänsä päihteitä. Heistä jokainen tupakoi päivittäin ja 21 nuorista kertoo käyttävänsä alkoholia. 11 nuorista käyttää alkoholia 1-2 kertaa kuukaudessa, 6 nuorista puolestaan 1-2 kertaa viikossa ja kolme nuorista käyttää alkoholia 3-5 kertaa viikossa. 5 nuorista kertoo käyttävänsä huumausaineita, neljä nuorista kertoo käytön olevan satunnaista ja yksi nuorista käyttää huumausaineita 3-5 kertaa viikossa.

	En ollenkaan	Harvoin	1-2 krt kuukaudessa	1-2 krt viikossa	3-5 krt viikossa	Päivittäin
Tupakkatuotteet	1	1	0	0	0	22
Alkoholi	1	3	11	6	3	0
Huumausaineet	18	4	1	0	1	0

Taulukko 1. Nuorten päihteiden käyttö.

Talk-hanke ja ohjaajien tuki ovat vaikuttaneet positiivisesti nuorten päihteiden käyttöön. 11 nuoren päihteiden käyttö on vähentynyt heidän asiakkautensa aikana ja kuudelle nuorelle on muodostunut päihdehuollon hoitokontakti. Suurin osa nuorista koki ohjaajan olevan heille tärkein tuki päihteettömyyteen. Ohjaajan mainitsemisen jälkeen tulivat perhe, ystävät ja oma sosiaalityöntekijä kysyttäessä keneltä nuoret saavat tukea päihteettömyyteen.

Päihteettömyyteen nuoria motivoi eniten harrastukset, jonka nimesi 19 nuoresta yhdeksän. Myös koulu, työ ja asunto olivat asioita, joiden vuoksi nuoret pyrkivät päihteettömyyteen. Muita päihteettömyyteen motivoivia asioita olivat muun muassa tupakan korkea hinta, tyttöystävä ja kyky jatkaa opiskelua opiskelupaikan löytyessä.

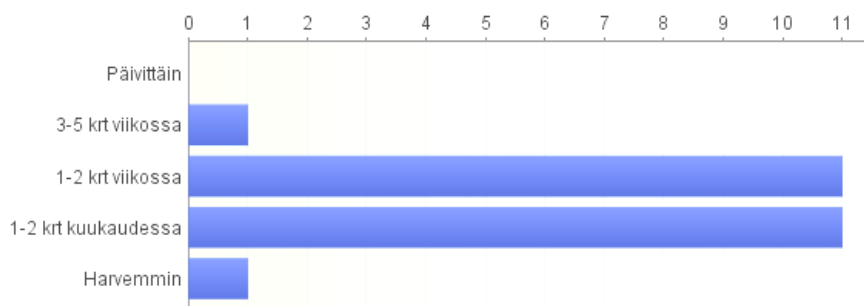
Tällä hetkellä viisi nuorista kokee päihteiden käytön vaikuttavan heidän arkeensa. Kysimme nuorilta myös millaista tukea he toivoisivat saavansa päihteettömyyteen. Kysymykseen vastasi yhdeksän nuorta, mutta kuusi nuorista vastasi ”en osaa sanoa” tai ”en mitään”. Ainoastaan kaksi nuorista nosti esille tuen tarpeen, toinen toivoi pääsevänsä Kankaanpään päihdekuntoutukseen ja toinen saavansa terapiaa useammin.

Nuorten kokemuksia työntekijöiden antamasta tuesta

Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret ovat tyytyväisiä ohjaajan kanssa tehtävään yhteistyöhön ja jokainen nuori kokee voivansa luottaa omaan ohjaajaansa. Valtaosa nuorista kokee tulevansa toimeen ohjaajan kanssa erittäin hyvin tai hyvin. Yksikään vastanneista nuorista ei koe tulevansa ohjaajan kanssa huonosti toimeen. Sosiaalityöntekijän kanssa tehtävään yhteistyöhön 24 nuoresta 23 ovat tyytyväisiä.

Ohjaajan tai sosiaalityöntekijän vaihtuminen ei ole vaikuttanut koettuun tuen saantiin. Talk-hankkeen aikana 11 nuoren ohjaaja on vaihtunut ja 14 nuoren sosiaalityöntekijä on vaihtunut. 24 nuoresta vain kaksi kokee työntekijän vaihtumisen vaikuttaneen hänen saamaansa tukeen, mutta toisen nuoren kohdalla nuori oli kokenut muutoksen positiivisena, sillä nyt ”asioita on selvitetty enemmän”.

Lähes puolet vastanneista nuorista kertoo tapaavansa ohjaajaa kerrasta kahteen viikossa ja toinen puoli vastanneista tapaa ohjaajaa 1-2 kertaa kuukaudessa. Ainoastaan yksi nuori kertoo tapaavansa ohjaajaa 3-5 kertaa viikossa ja yksi nuori harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Mieluisimmat tapaamispaikat nuorille ovat kahvila ja toimisto. Seitsemän nuorista tapaa ohjaajaa mieluiten omassa kodissaan ja viisi yhteisen tekemisen merkeissä kuten liikunnan parissa.

Kuvio 8. Ohjaajan tapaamisten määrä.

Vaikka jokainen nuori kokee olevansa sitoutunut ohjaajan kanssa tehtävään yhteistyöhön, 10 nuorta kertoo sovittujen tapaamiskertojen peruuntuvan. Peruuntumisten syiksi nuoret ovat eritelleet muun muassa alkoholin käytön, sai-

raudet, oman jaksamisen sekä tapaamisten unohtamisen. Esimerkkeiksi nuorten vastauksista nostimme: ”Itse peruttanut viime tingassa ilman mitään syytä tai en ole ilmestynyt paikalle”, ”Nukun, koulu tai unohdan.”

Peruuntuvat tapaamiset hankaloittavat merkittävästi ohjaajan kanssa tehtävää yhteistyötä ja nuoren elämäntilanteen kohentumista.

Nuorten toiveet ja kehittämisideat

Kysyttäessä nuorten toiveita ohjaajan tapaamisiin liittyen, vastauksista ei nous-
sut esille toistuvia toiveita tai kehittämisideoita. Suurin osa nuorista vastasi, että
heillä ei ole tapaamisiin liittyviä toiveita tai he vastasivat ”en tiedä”. Kaksi kyse-
lyyn vastannutta nuorta toivoi tapaamisia useammin ja yhden nuoren toiveet
koskivat tapaamisten sisältöä, hän haluaisi käydä ohjaajan kanssa elokuvissa ja
harrastaa liikuntaa. Kahden nuoren toiveet liittyivät tapaamispaikkaan, toinen
nuori toivoi tapaamispaikaksi muuta kuin kahvilaa ja toinen nuori koki häiritse-
vänä toisen ohjaajan läsnäolon, silloin kun hän tapaa omaa ohjaajaansa toimis-
tolla.

Kyselyn lopussa kysyimme avoimella kysymyksellä nuorten toiveita ja kehittä-
misideoita Talk-hankeeseen liittyen. Ohjaajan ja sosiaalityöntekijän kanssa
työskentelyä koskevia toiveita ja kehittämisideoita tuli vähän. 24stä vastaajasta
20 ei osannut eritellä toiveita ja kehittämisideoita. Osa puolestaan koki asioiden
olevan niin hyvin, että muutettavaa ei ole: ”Ei sellaisia tarvitse. se on täydellis-
tä.”, ”Omasta mielestäni homma toimii hyvin, ei kritiikkiä.”, ”Mielestäni kaikki on
jo nyt niin hyvää ja sujuvaa, etten keksi mitään kehitettävää.” Neljä nuorista ni-
mesi kehittämisidean tai toiveen. Nuorten toiveena on positiivisuuden säilyttä-
minen työskentelyssä, tapaamiskertojen lisääminen, raha-asioiden nopeuttami-
nen ja asioiden laajempi selvittäminen.

8 TULOSTEN YHTEENVETO

8.1 Työntekijöiden tärkeä rooli nuorten elämässä

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää miten nuoret ovat kokeneet Talk-hankkeen toimivuuden, kuinka hankkeen tavoitteet ovat täyttyneet nuorten näkökulmasta ja miten he ovat kokeneet hankkeen kautta heille tarjotun tuen. Nuorten näkökulma Talk-hankkeen toimivuudesta on erittäin positiivinen. Asunnottomana olleet nuoret ovat saaneet hankkeen kautta asunnon ja monen nuoren elämäntilanteessa on tapahtunut positiivisia muutoksia kuten päihteiden käytön vähentymistä sekä tarpeellisten hoitokontaktien muodostumista. Valtaosa nuorista kokee Talk-hankkeen vaikuttaneen heidän elämäänsä positiivisesti.

Jacklin ja Kaisto-Vanhamäki (2011, 34–36) ovat tutkineet jälkihuollon merkitystä nuorten arjessa selviytymisessä. Heidän tutkimustuloksensa osoittavat nuorten kokeneen ohjaajan psykososiaalisen tuen tärkeäksi vaikeissa tilanteissa. Tutkimuksen haastatteluissa jälkihuollon ohjaaja esiintyi nuorten puheissa turvallisenä ja vanhempana aikuisena, jossa yhdistyy kaveri ja luotettava viranomainen. Ohjaajan antama tuki käytännön asioissa koettiin tärkeäksi ja seikaksi, jonka vuoksi nuoret valitsivat jälkihuollon. Omat tutkimustuloksemme ovat hyvin samankaltaisia. Nuoret kertovat ohjaajan tukevan heitä käytännön asioiden hoitamisessa kuten erilaisten hakemusten täyttämässä ja menemällä nuoren tueksi virasto- ja lääkärikäynneille. Keskustelemiseen painottuvat tapaamiskerrat ohjaajan kanssa osoittautuivat suurimmalle osalle nuorista tärkeiksi.

Jurvansuu (2013, 48) on myös tutkinut jälkihuollon piirissä olevien nuorten kokemuksia ja hänen suorittamansa haastattelut toivat esille nuoren ja sosiaalityöntekijän välisen suhteen merkityksen. Nuorten kokemus palveluista vaihteli sen mukaan, miten nuori koki suhteensa sosiaalityöntekijään. Ne nuoret, jotka kokivat suhteensa sosiaalityöntekijään hyväksi, olivat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin ja päinvastoin. Myös Lammi (2013, 68) toteaa omassa tutkimuksessaan työntekijän ja nuoren välisen suhteen ja luottamuksen olevan merkittävässä

osassa jälkihuoltotyön vaikuttavuudessa. Silloin kun nuori luotti työntekijään, oli jälkihuollolla usein myös suurta vaikutusta nuoren hyvinvointiin. Tutkimuksemme osallistuneet nuoret kokivat kaikki välinsä ohjaajaansa hyvinä ja luotavaisina. Jokainen nuori arvioi myös olevansa tyytyväinen ohjaajan kanssa tehtävään yhteistyöhön. Lisäksi kaikki nuoret yhtä lukuunottamatta kokivat olevansa tyytyväisiä myös oman sosiaalityöntekijänsä kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Työntekijöiden pysyvyys ei noussut tutkimuksemme merkittäväksi niin kuin useissa aiemmissa jälkihuoltoa koskevissa tutkimuksissa (esim. Jurvansuu 2013). Tutkimuksissa nuoret ovat nostaneet työntekijöiden vaihtuvuuden negatiivisena asiana esille ja korostaneet pysyvyyden olevan tärkeää luottamuksellisen suhteen syntymisen kannalta. Talk-hankkeessa ainoastaan kaksi vastanneista nuorista koki työntekijän vaihtumisen vaikuttaneen koettuun tukeen ja toinenkin kyseisistä nuorista koki vaihtumisen positiivisena asiana, sillä hän kokee saaneensa vaihtumisen myötä enemmän tukea. Sosiaalityöntekijä oli kuitenkin vaihtunut vuoden kestäneen hankkeen aikana 14 nuorella ja ohjaaja puolestaan 11 nuorella.

8.2 Talk-hanke syrjäytymiskierteen ehkäisijänä

Jacklinin ja Kaisto-Vanhamäen (2011, 35) tutkimuksessa nousee esille, että nuorten itsenäistymiseen liittyvät ajatukset olivat hyvin ruusuisia. Arjessa nuoret kohtasivat kuitenkin tilanteita, joihin eivät olleet osanneet varautua kuten raha-ongelmia ja mielialan laskua. Lammin (2013, 62) tutkimuksessaan haastatellut nuoret olivat myös kokeneet, että sijaishuollosta itsenäistymisen jälkeen heillä oli heikot taidot selvittää asioita omatoimisesti ja he kaipasivat tukea käytännön asioissa. Myös omaan tutkimuksemme osallistuneet nuoret olivat itsenäistymisvaiheessa kohdanneet monenlaisia ongelmia, joista yleisimmiksi nousivat raha-asioista ja laskuista huolehtiminen sekä erilaiset arkielämään liittyvät pulmat kuten päivärytmin ylläpito ja yksinäisyyden kokeminen. Osa nuorista oli kokenut haastavaksi päihteiden käytön sekä lakien noudattamisen. Elämänhallin-

nalliset ongelmat kuten laskujen maksaminen, järjestyssääntöjen noudattaminen ja rikokset olivat puolestaan aiheuttaneet sen, että osa tutkimukseemme osallistuneista nuorista oli joutunut asunnottomiksi. Myös Mendes & Moslehuddin (2006, 124–126) kuvailevat, että sijaishuollosta itsenäistyvät nuoret kärsivät usein muun muassa päihdeongelmista sekä erilaisista psyykkisistä vaikeuksista.

Talk-hankkeen myötä nuorten elämästä on väistynyt monia isoja ongelmia. Ilman asuntoa on hyvin vaikeaa integroitua osaksi yhteiskuntaa ja kuntoutuspyrkimykset voivat jäädä sen vuoksi tuloksettomiksi (Lehtonen & Salonen 2008, 20). Kaikki tutkimukseemme osallistuneet asunnottomat nuoret (12) ovat saaneet hankkeen kautta tukiasunnon. Osalla vastanneista (8) nykyiseen asumiseen on liittynyt erilaisia ongelmia kuten varoituksia tai maksamatta jääneitä vuokria. Kupari (2011, 81) korostaa omassa tutkimuksessaan monialaisen yhteistyön merkitystä nuoren asumisen turvaajana sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisijänä.

Kuparin (2011, 81) mukaan monialaisen yhteistyön avulla voidaan parhaimmillaan estää nuoren syrjäytyminen sekä vahvistaa hänen osallisuuttaan. Talk-hankkeen aikana nuorille on muodostunut palveluverkostoja ja osa nuorista kertoo saavansa tukea esimerkiksi päihdehuollosta, mielenterveyspalveluista sekä KOHOsta. Tutkimukseemme osallistuneista nuorista 11 kertoo oman päihdeidenkäytön vähentyneen Talk-hankkeen aikana ja kuudelle nuorelle on muodostunut hoitokontakti päihdehuoltoon.

8.3 Nuorten koulutus ja ohjaukseen sitoutuminen haasteena

Huotari (2010, 84–86) nostaa omassa tutkimuksessaan esille jälkihuoltonuorten toisen asteen koulutuksen puuttumisen ja sen, että nuorten on hyvin vaikeaa itsenäistyä työelämään peruskoulutasolla. Myös Jurvansuu (2013, 63) korostaa, että jälkihuollon aikana tulisi miettiä keinoja, joiden avulla nuoria voidaan tukea osallistumaan ja sitoutumaan opiskeluun. Tutkimukseemme osallistuneista nuorista yli puolet kertoivat olevansa työttöminä. Omaa tulevaisuuttaan ja tavoittei-

taan pohtiessa nuoret kuitenkin nostivat esille toiveen opiskelu- ja työpaikan löytymisestä.

Tutkimuksemme osallistuneista nuorista kaikki yhtä lukuunottamatta kokivat olevansa sitoutuneita ohjaajan kanssa tehtävään yhteistyöhön. Siitä huolimatta lähes puolet nuorista kertoivat peruvansa sovittuja tapaamisia tai jättävät tulematta niihin. Myös Laitonen (2006, 63–69) nostaa tutkimuksessaan esille jälkihuollon haasteeksi nuorten sitoutumattomuuden heille tarjottuun tukeen ja Jacklin & Kaisto-Vanhamäki (2011, 45–47) korostavan nuoren oman sitoutumisen merkitystä työn onnistumisen kannalta.

9 POHDINTA

9.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkittu tieto eroaa esimerkiksi perinteisistä ihmisten uskomuksista ja kokemustiedoista systemaattisuuden ja luotettavuuden perusteella. Tutkimuksilla pyritään pääsemään yhdenmukaisuuteen todellisuuden kanssa, jolloin tutkimustiedosta tulee luotettavaa. (Erätuuli ym. 1994, 109.) Vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, on jokaisen tutkimuksen tuloksia pohdittava luotettavuuden ja pätevyyden kautta tutkimuskohtaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.) Tutkimuksessamme onnistuimme keräämään yksilöllistä ja nuorten omiin kokemuksiin perustuvaa tietoa Talk-hankkeen toimivuudesta. Tutkimustuloksillemme saimme tukea muista aiheesta koskevista tutkimuksista.

Lagströmin ym. (2010, 10–17) mukaan lasten ja nuorten ollessa tutkimuskohteenä, tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuseettinen pohdinta on erityisen tärkeää kohderyhmän haavoittuvuuden ja erityisyyden vuoksi. On varmistettava, ettei tutkimukseen osallistuminen hankaloita osallistuvan nuoren elämää, eivätkä tulokset aiheuta vahinkoa nuorelle. Useissa nuorisotutkimuksissa yhdistyy pyrkimys ymmärtää nuorten antamaa merkitystä omalle toiminnalleen sekä tavoite saada nuorten oma ääni kuuluville aikuispuheen takaa. Tutkiessamme nuorten kokemuksia heille suunnatusta Talk-hankkeesta, perustimme toimintamme avoimuuteen ja luottamukseen tutkimuksen aineistoa kerätessämme. Meille oli tärkeää antaa nuorille mahdollisuus omaan osallistumiseen tai osallistumattomuuteen.

Tutkimuksessamme vastausten kato oli 46 prosenttia. Kyselystä jäivät pois vasta-aloittaneiden rajaamisen jälkeen nuoret, joihin emme saaneet yhteyttä aineiston keräämisen aikana tai jotka eivät saapuneet sovituille tapaamisille. Tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa on syytä ottaa huomioon vastanneiden nuorten elämäntilanne verrattuna nuoriin, joita emme saaneet mukaan tutkimukseemme. Vastaajamme ovat nuoria, jotka tapaavat ohjaajaa säännöllisesti ja kokevat olevansa sitoutuneita työskentelyyn. Tutkimuksen ulkopuolelle jääneistä nuoris-

ta suurin osa kärsii ohjaajien kokemuksen mukaan vaikeista uniongelmista, elämänhallinnallisista ongelmista, mielenterveyden häiriöistä tai päihdeongelmista. Näiden nuorten kanssa ohjaajien yhteistyö on epäsäännöllisempää eikä positiivisia tuloksia ole nähtävissä samoissa määrin kuin muiden nuorten kanssa. Tavoittamattomien nuorten vastaukset olisivat vaikuttaneet luultavasti positiivisia tuloksia laskevasti ja tuoneet vastauksiin erilaista näkökulmaa. On oletettavaa, että vaikeasti tavoitettavat nuoret eivät koe suurta tyytyväisyyttä ohjaajan kanssa tehtävään yhteistyöhön ja kuva nuoren omasta tulevaisuudesta ei välttämättä ole kovin jäsentynyt. Vastauksissa muun muassa nämä seikat olisivat ehkä muuttaneet tutkimustuloksiamme.

Nuoret täyttivät kyselykaavakkeen itsenäisesti ja vastaukset tallentuivat automaattisesti Webropol-kyselytyökaluun. Vastaukset kokosimme yhtenäiseksi raportiksi vastausajan päättyessä helmikuun 2014 lopussa. Vastaajien anonymisuus säilyi tutkimuksen alusta loppuun saakka.

Tutkimuksen tekeminen ja nuorten kuuleminen oli meille opettavaista ja antoisaa. Aineiston keräämiseen käytimme noin kaksi kuukautta, sillä varasimme aikaa myös mahdollisille tapaamisten peruuntumisille ja muille esteille. Suhtauduimme vakavasti tutkimuksen tekemiseen ja hyödynsimme monipuolisesti käytävissä olevaa tietoa tutkimusprosessin aikana. Tutkimusprosessissa kulki mukana myös ajatus tutkimustulosten hyödyntämisestä hankkeen jatkosuunnittelussa.

9.2 Sosionomi (AMK) Talk-hankkeen ohjaajana

Kun lapsi tai nuori otetaan huostaan biologisesta perheestään, puuttuu yhteiskunta raskaalla kädellä kehittyvän ihmisen elämään. Suurien toimenpiteiden kuten huostaanoton jälkeen, on yhteiskunnan kannettava vastuu lapsesta loppuun saakka hyvän elämän turvaamiseksi. Sijoituksen päättyessä ei voida olettaa nuoren pärjäävän omillaan. Jokainen itsenäistynyt nuori tarvitsee tukea turvalliselta aikuiselta, mutta erityisesti tukea tarvitsevat rikkinäisen lapsuuden omaavat nuoret.

Talk-hankkeessa ohjaaja luo tiiviin ja luottamuksellisen suhteen jokaiseen asiakkaana olevaan nuoreen. Työ on yksilötyötä, jossa psykososiaalinen tuki on keskeinen työn sisältö. Ohjaajan ja nuoren kanssakäyminen perustuu molemmin puoliseen kunnioitukseen, nuoren täysi-ikäisyyden tiedostamiseen, luottamukselliseen suhteeseen sekä tiiviiseen yhteydenpitoon.

Sosionomi (AMK) on yleisin Talk-hankkeen työntekijöiden koulutustausta. Sosionomi (AMK) koulutuksella työskennellään koulutuksen antaman tietotaidon ytimessä, kun asiakkaina ovat vaikeita sosiaalisia ongelmia omaavat nuoret. Psykososiaalinen tuki, erilaisiin palveluihin ohjaaminen sekä ongelmatilanteissa tukeminen ovat sosionomin (AMK) ydinosaamista. Talk-hankkeen ohjaaja tekee työtään ammattitaidon lisäksi omalla persoonallaan. Sosionomin (AMK) kolme ja puoli vuotta kestävä koulutus on teoreettisen oppimisen lisäksi hiljaista kasvua sosiaalialan ammattilaiseksi. Talk-hankkeen ohjaajan roolissa Sosionomi (AMK) toimii koulutusta vastaavissa työtehtävissä ja on saattamassa vaikeissa elämänvaiheissa olevia nuoria kohti tasaisempaa elämää. Muutos tasaisempaan ja ehkä onnellisempaan elämään tapahtuu hiljalleen nuoren omista pyrkimyksistä, mutta sosionomi (AMK) käy muutosvaihetta läpi yhdessä nuoren kanssa ja auttaa muutoksen onnistumisessa.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 2002. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. 1.-4. painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Bardy, M. (toim.) 2013. Lastensuojelun ytimissä. 4. uudistettu painos. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Erätuuli, M., Leino, J. & Yli-Luoma, P. 1994. Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.

Granfelt, R. 1998. Kertomuksia naisten kodittomuudesta. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Jyrkämä, J. 1986. Nuoret sivuraiteelle? Nuorisosta, syrjäytymisestä, yhteiskunnasta. Teoksessa: Mikkola A (toim.) Suomalaista nuorisotutkimusta : tutkijoiden puheenvuoroja. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus.

Kupari, T. (toim.) 2011. Omaa kotia etsimässä. Nuorten asuminen 2010. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laaksonen, S. 2004. Jälkihuolto-opas. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lagström, H. ym. 2010. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Yliopistopaino.

Lehtonen, L. & Salonen, J. 2008. Asunnottomuuden monet kasvot. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lämsä, A. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytymisen sosiaalihuollon asiakaskirjojen valossa. Oulu: Oulun yliopisto.

Mendes, P & Moslehuddin, B. 2006. From Dependence to interdependence: Towards better outcomes for young people leaving state care. Child Abuse Review 15.

Nummenmaa, L. 2004. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Reivinen, J. & Vähäkylä, L. 2013. Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen. Tallinna: Raamatutrükikoja oü.

Roche, J. & Tucker, S. 2000. Youth in Society. Great Britain: The Cromwell Press Ltd.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sähköiset lähteet:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA 2014. Asunnottomat 2012. Viitattu 14.1.2014.
<http://www.ara.fi/download/noname/%7B491574C4-A0A1-4DD0-9A69-AC60B18BBB23%7D/24182>

Asunto ensin 2014. Asunnottomuus. Viitattu 14.1.2014. www.asuntoensin.fi > asunnottomuus

Asunto ensin 2014. Nuoret asunnottomat. Viitattu 14.1.2014. www.asuntoensin.fi > Irti asunnottomuudesta? > Johdanto > Nuoret asunnottomat

Eronen, Tuija 2013. Viisi vuotta huostaanotosta: Seurantatutkimus huostaan otettujen lasten institutionaalisista poluista. Viitattu 22.4.2014.
 <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104355/URN_ISBN_978-952-2458339.pdf?sequence=1>

Gissler, M.; Heino, T.; Kestilä, L.; Paananen R. & Väisänen A. 2012. Kodin ulkopuolelle sijoitetut nuorina aikuisina: rekisteripohjainen seuranta- tutkimus vuonna 1987 syntyneistä. Viitattu 22.4.2014.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100138/YP6_2012_Kestil%C3%A4.pdf?sequence=1

Huotari, R. 2010. Omillaan toimeentuleva aikuinen? – Lastensuojelun jälkihuolto nuoren itsenäistymisen tukijana. Itä-Suomen Yliopisto. Viitattu 20.4.2014.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110014/

Jacklin, J. & Kaisto-Vanhamäki, H. 2011. Jälkihuollon asiakkaiden kokemuksia jälkihuollon merkityksestä arjessa selvitymisessä. Diak Pohjoinen. Viitattu 16.4.2014.
<http://www.theseus.fi/handle/10024/1556/browse?value=Kaisto-Vanham%C3%A4ki%2C+Hanna&type=author>

Jurvansuu, R. 2013. ”Jälkihuolto rulettia” Jälkihuollossa olevien nuorten osallisuuden kokemus koulutus- ja työelämään kiinnittymisessä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.4.2014.
<https://www.theseus.fi/browse?value=Jurvansuu%2C+Riitta&type=author>

Laitonen, J. 2006. Jälkihuoltokäytännöt Hämeenlinnassa. Jälkihuollon toteuttaminen ja jälkihuoltokäytännöt nuoren selviytymisen ja itsenäistymisen tukijana. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Tampereen yliopisto. Viitattu 24.4.2014. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu01426.pdf>

Lammi, J. 2013. ”Kyllä tää työ niitä nuoria kannattelee” Tukeva Oy:n jälkihuollon vaikuttavuuden arviointi. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.4.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013100215778>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 15.11.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Myrskylä, P. 2012. Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Elinkeinoelämän valtuuskunta. Viitattu 16.3.2014. <http://www.eva.fi/julkaisut/eva-analyysi-hukassa-keit%C3%A4-ovat-syrj%C3%A4ytyneet-nuoret/3823/>

Sosiaaliportti 2013. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 24.1.2014. www.sosiaaliportti.fi > Lastensuojelun käsikirja > Jälkihuolto

Sosiaaliportti 2013. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 13.1.2014. www.sosiaaliportti.fi > Lastensuojelun käsikirja > Sijaishuolto

Talk-väliraportti 1.1.-30.9.2013. Turun kaupunki.

THL 2014. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Kasvun kumppanit. Viitattu 14.1.2014. www.thl.fi > Kasvun kumppanit > Tiedotteet

Tilastokeskus 2014. Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 14.1.2014
www.tilastokeskus.fi > tietoa tilastoista > käsitteet ja määritelmät

Turun ammattikorkeakoulu 2014. Opetusmateriaalit.

Turun kaupunki 2007. Sosiaalityön palveluiden organisaatiokaavio. Viitattu 1.4.2014.
www.turku.fi > Yhteystiedot ja toimialat > Hyvinvointitoimiala > Sosiaalityön palvelut

Viitanen, V. 2012. Selvitysraportti: Nuorten asunnottomuus Turussa.

Yle 2013. Asunnottomien nuorten määrä kasvaa räjähdysmäisesti – Helsingissä hälyttävä tilanne. Viitattu 14.1.2014.

http://yle.fi/uutiset/asunnottomien_nuorten_maara_kasvaa_rajahdysmaisesti_-_helsingissa_on_halyttava_tilanne/6786371

Yle 2013. Mikä tekee nuoresta syrjäytyneen? Viitattu 14.1.2014.

http://yle.fi/uutiset/mika_tekee_nuoresta_syrjaytyneen/6814529

Turun kaupunki	§	Päätöspöytäkirja	1
Hyvinvointitoimiala, sosiaalityön palvelut Tulosaluejohtaja	1	07.01.2014	

112-2014 (019)

Tutkimuslupa - Karttunen Kaisa ja Kumpula Aino

Sijaishuollon vt. toimistopäällikkö Eira Virolainen:

Kaisa Karttusen ja Aino Kumpulan tutkimuslupahakemus liittyy Turun ammattikorkeakoulussa suoritettavan sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyöhön. Opinnäytetyön kohteena ovat jälkihuoltotoimiston TALK -hankkeen nuoret, jotka ovat saaneet tukiasunnon tai ovat TALK -tuen piirissä. Kyseessä on asiakastytyväisyyskysely. Haastattelut suoritetaan 10.2.2014 mennessä.

Karttunen ja Kumpula haastattelevat maksimissaan 50 TALK -tuen piirissä olevaa nuorta. Kyseessä on laadullinen tutkimus.

Opinnäytetyön ohjaajina toimivat Turun ammattikorkeakoulusta Laura Närvi ja Kari Salonen

Liitteet
Tutkimuslupa-anomus
Tutkimussuunnitelma
Vaitiolositoumukset

Vs. tulosaluejohtaja Minna Virta:

- Päätös
- Päätän myöntää tutkimusluvan Kaisa Karttuselle ja Aino Kumpulalle seuraavin ehdoin:
- tutkimuksessa on noudatettava seuraavia salassapitovelvollisuuslakeja: laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 14 §, laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 24 § kohta 25 sekä henkilötietolaki.
  - tutkimuksen käytännön menettely- ja järjestelytavoista sovitaan jälkihuoltoyksikön vt. johtava sosiaalityöntekijä Laura Pyykösen kanssa.
  - tutkimuksesta on sen valmistuttua luovutettava yksi kappale Turun Hyvinvointitoimialan käyttöön.

Minna Virta
vs. tulosaluejohtaja
390005

Jakelu

ao Karttunen Kaisa
ao Kumpula Aino
tpv Pyykönen Laura
tied Virolainen Eira

Kyselykaavake

Nuorten kokemuksia Talk-hankkeesta

Hei!

Teemme tutkimusta siitä, miten nuoret ovat kokeneet Talk-hankkeesta saatavan tuen ja sen riittävyyden. Toivomme, että saamme kuulla juuri sinun kokemuksistasi ja vastaat kyselyyn rehellisesti. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonyymisti eikä sinua voida tunnistaa vastauksiesi perusteella. Kyselyyn vastaaminen kestää vain muutamia minuutteja, kiitos ajastasi!

1. Sukupuoli *

- nainen
 mies

2. Ikä: *

---

3. Olen tällä hetkellä: *

- Koulussa
 Palkkatyössä
 Kuntouttavassa työtoiminnassa
 Työkokeilussa
 Työtön työnhakija
 Työtön, työnhaku ei ole voimassa
 Sairauslomalla

4. Kuinka pitkään olet ollut Talk-hankkeen ohjauksessa? *

---

5. Tyytyväisyys omaan elämään ennen Talk-hankkeen asiakkuutta: *

- Erittäin hyvä
- Hyvä
- Melko hyvä
- Vähäinen
- Huono

6. Tyytyväisyys omaan elämään tällä hetkellä: *

- Erittäin hyvä
- Hyvä
- Melko hyvä
- Vähäinen
- Huono

7. Onko Talk-hankkeen asiakkuus vaikuttanut kokemaasi tyytyväisyyteen: *

- Positiivisesti
- Ei ollenkaan
- Negatiivisesti

8. Koetko olevasi sitoutunut ohjaajan kanssa tehtävään yhteistyöhön? *

- Kyllä
- Ei

9. Saatko palveluita:

- Nuorisoasemalta
- Mielenterveyspalveluista
- KOHO:sta
- Muualta, mistä?
- _____

10. Missä asut nyt? *

- Tukiasunnossa
- Yksityiseltä vuokratussa asunnossa
- Vanhemman/vanhempien luona
- Kaverin luona
- Seurustelukumppanin luona
- Muualla, missä?
- _____

11. Oletko tyytyväinen asuntoosi ja sen sijaintiin?

- Kyllä
- Ei, miksi?
- _____

12. Onko tämän hetkiseen asumiseesi liittynyt:

- Vuokrarästejä
- Varoituksia
- Muita ongelmia, mitä?
- _____

13. Missä asuit ennen Talk-hankkeen asiakkuutta? *

- Vanhemman/Vanhempien luona
- Seurustelukumppanin luona
- Kaverin luona
- Lastensuojelulaitoksessa
- Olin asunnoton

Muulla, missä?

---

14. Kuinka pitkään olet ollut asunnottomana?

viikkoa

---

kuukautta

---

vuotta

---

15. Mitkä tekijät johtivat asunnottomuuteen?

- Muutto pois lastensuojelulaitoksesta
- Muutto pois vanhemman/vanhempien luota
- Häätö edellisestä asunnosta

Muu, mikä?

---

16. Kuinka kauan asunnon saaminen kesti?

---

17. Mitkä asiat koit haastavina itsenäistymisvaiheessa? *

---

18. Minkä verran sait ohjaajalta tukea asiakkuutesi alussa? *

- Erittäin paljon
- Paljon
- Kohtalaisesti
- Vähän
- En lainkaan

19. Mitkä asiat koet haastaviksi tällä hetkellä? *

---

20. Minkä verran saat tällä hetkellä tukea ohjaajalta? *

- Erittäin paljon
- Paljon
- Kohtalaisesti
- Vähän
- En lainkaan

21. Koetko ohjaajan tuen tällä hetkellä riittävänä? *

- Kyllä
- Ei

22. Mitä ohjaajan tapaamiset pitävät sisällään: *

- Toimeentulotuen hakeminen
- Kelan etuuksien hakeminen
- Keskusteleminen
- Kahvilassa käyminen
- Yhteinen tekeminen (esim. urheilu, tapahtumat)
- Mukana olo virasto- tai lääkärikäynneillä
- Jotain muuta, mitä?

_____

23. Millaisista tapaamiskerroista koet hyötyväsi? *

_____

_____

_____

24. Onko tapaamiskerroissa jotain, mitä haluaisit muuttaa?

_____

_____

_____

25. Millaisia kehittämisajatuksia tai toiveita sinulla on ohjaajan tapaamisiin liittyen?

*

_____

_____

_____

26. Millaisia tavoitteita sinulla on asiakkuuden ajalle? *

---

27. Millaisena näet tulevaisuutesi asiakkuuden jälkeen?

---

28. Käytätkö päihteitä? *

- Kyllä
 Ei

29. Jos vastasit "kyllä", mitä päihteitä käytät?

- Tupakkatuotteet
 Alkoholi
 Huumausaineet
 Lääkkeet

30. Kuinka usein käytät seuraavia päihteitä? *

	En ollen- kaan	Harvoin	1-2 krt kuu- kaudessa	1-2 krt viikossa	3-5 krt viikossa	Päivittäin
Tupakkatuotteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Alkoholi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huumausaineet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lääkkeet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

31. Onko päihteiden käyttösi vähentynyt Talk-hankkeen asiakkuuden aikana? *

Kyllä

Ei

32. Onko sinulle muodostunut hoitokontakti päihdehuoltoon viimeisen vuoden aikana? *

Kyllä

Ei

33. Koetko päihteiden käytön vaikuttavan arkeesi? *

Kyllä

Ei

34. Ketkä tukevat sinua päihteettömyyteen?

Perhe

Seurustelukumppani

Ystävät

Koulu-/työkaverit

Jälkihuollon ohjaaja

Sosiaalityöntekijä

Ulkopuolinen auttajataho (esim. Nuorisoasema), mikä?

_____

Muu, kuka?

_____

35. Mitkä asiat motivoivat sinua päihteettömyyteen?

Harrastukset

Koulu

Työ

Asunto

Muu, mikä?

_____

36. Millaista tukea toivoisit saavasi päihteettömyyteen?

_____

_____

_____

37. Onko ohjaajasi vaihtunut asiakkuutesi aikana? *

Kyllä

Ei

38. Onko sosiaalityöntekijäsi vaihtunut asiakkuutesi aikana? *

Kyllä

Ei

39. Jos ohjaajasi tai sosiaalityöntekijäsi on vaihtunut, onko vaihtuvuus vaikuttanut samaasi tukeen jälkihuollosta? *

Kyllä, miten?

_____

Ei

40. Miten koet tulevasi toimeen ohjaajasi kanssa? *

- Erittäin hyvin
- Hyvin
- Melko hyvin
- Huonosti
- En ollenkaan

41. Koetko voitavasi luottaa ohjaajaasi? *

- Kyllä
- Ei

42. Missä tapaat ohjaajaasi mieluiten? *

- Toimistolla
- Kahvilassa
- Kotikäynnillä
- Yhteisen tekemisen merkeissä(esim. urheilu)
- Yhteistyökumppanin luona
- Muualla, missä?

_____

43. Kuinka usein tapaat ohjaajaasi? *

- Päivittäin
- 3-5 krt viikossa
- 1-2 krt viikossa
- 1-2 krt kuukaudessa
- Harvemmin

44. Peruuntuvatko ohjaajan tai sosiaalityöntekijän kanssa sovitut tapaamiset? *

Kyllä, miksi?

_____

Ei

45. Oletko tyytyväinen ohjaajan kanssa tehtävään yhteistyöhön? *

Kyllä

Ei

46. Oletko tyytyväinen sosiaalityöntekijän kanssa tehtävään yhteistyöhön? *

Kyllä

Ei

47. Millaisia toiveita ja kehittämissideoita sinulla on ohjaajan ja sosiaalityöntekijän kanssa tehtävään yhteistyöhön? *

_____
_____
_____